

Katoliški GLAS

Uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzutta štev. 18
Poštno ček. račun: štev. 9-12410

Cena: Posamezna štev. L 25
Naročnina: Mesečna L 110
Za inozemstvo: Mesečno L 190

Leto IV. - Štev. 15

Gorica - 10. aprila 1952 - Trst

Izhaja vsak četrtek

ALELUJA

VELIKONOČNI EVANGELIJ

Tisti čas so Marija Magdalena in Marija Jakobova in Saloma kupile dišav, da bi šle mazilit Jezusa. In prvi dan v tednu so prišle h grobu navsezgodaj, ko je sonce vzhlo. Govorile so med seboj: »Kdo nam bo odvalil kamen od vhoda v grob?« — Ko so se pa tja obrle, so videle, da je kamen odvaljen, bil je namreč silno velik. In stopile so v grob in

zagledale mladeniča, sedečega na desni, ogrnjena z belim oblaci, in so se prestrašile. On jim pa reče: »Ne bojte se! Jezusa iščete, Nazarečana, križanega; vstal je, ni ga tukaj. Glejte kraj, kamor so ga bili položili. Toda pojdite, povejte njegovim učencem in Petru, da pojdete pred vami v Galilejo; tam ga boste videli, kakor vam je rekel.«

Vesele in blagoslovljene velikonočne praznike
želita vsem bralcem, naročnikom in prijateljem

Uredništvo in uprava

OD TRPLJENJA K VSTAJENJU

Velikonočni praznik je praznik veselja, praznik vstajenja. Radujmo se in veselimo se ga! Vedeti pa moramo, da je bil pred praznikom vstajenja veliki petek, dan Gospodovega trpljenja in največjega ponižanja. Po križu nam je prišlo odrešenje. Brez Kristusove smrti na križu bi bilo človeštvo za večno obsojeno na pogubo.

Velika noč je veličastni praznik tolažbe ranjenemu človekovemu srcu, praznik tolažbe, vere in močnega upanja vsem, ki trpe in so ponižani. Tudi verna in zvesta slovenska srca navdaja Velika noč s tolažbo, da po vsakem trpljenju in ponižanju pride ura odrešenja, vstajenja in zmage. Veliki petek, znamenje križa, ki je bil nevernikom v pohujšanje in zasmeh, in za njim praznik vstajenja, nam je v opomin, da trpljenje vdano sprejmemo in nikoli ne obupamo. Verujmo v očičujočo moč trpljenja! Zlato se očičuje v ognju, človeške duše pa v trpljenju. Bog, ki niti lastnemu sinu ni prizanesel, nam pošilja trpljenje zato, da nas opominja nase in nam govori, da smo sami iz sebe le prah in pepel. Vse to pa nam bo nekoč v veliko korist. To velja za posameznika, ki se zvija pod težo križa, za narod, ki ga tlači k tlom gora krivic in ponižanja, za človeštvo, ki zdihuje pod udarci svetovnih katastrof.

Ob skrivnosti velikega tedna, ko je Sin človekov sam sebe izničil in se dal pribiti na križ, se nehote spominjamo tudi trpljenja, ki ga je v zgodovini moral prestati naš mali slovenski narod. Pesem ne pravi zastoj: »Kalvarijo svojo naš narod je imel, in dneve prebridke trpljenja... Čuditi se moramo, da smo še živi, da nas ni zalila povodenj sovražstva, nasilja, krivic in krvi. Na naših tleh so se borili veliki narodi za zemljo — ljudstvo pa je trpelo. Krvavordeče so goreli kresovi, ko so Turki nad dvesto let vdiral v naše

kraje, plenili in ropali, požigali in ubijali. In trpljenje pod tujimi graščaki! Pekoče solze, bič, tlaka, desetine. In novejša zgodovina ni nič boljša. Raztrgali so nas na več kosov, za našo suknjo so vadljali in še vadljajo, nad velik del naše skupnosti je legla mračna megla brezbožnega nasilja.

»Postrgajte stari kvas hudobije in malopridnosti« — to je opomin velike noči. Pojdimo vase vsi. Posamezniki, ki si drug drugemu grenimo življenje, pa tudi skupine, stanov in narodi. Pa tudi onim, ki režejo kruh pravice, velja ta opomin. O, da bi nikoli več ne bilo greha narodne nestrpnosti! Vstali Zveličar je učil nauk ljubezni. »Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj«. Tudi za narode velja ta zapoved. Večji in močnejši naj v duhu te zapovedi ne zatirajo manjših narodov. Naj imajo tudi narodne manjšine enake pravice glede jezika, šolstva, kulture, gospodarstva, naj se vendar že enkrat obljube spremenijo v dejanja, sicer bo hinavščina in nestrpnost splela nov bič, ki bo udaril nazaj po onih, kateri delajo krivico.

Mir vam bodi!« je velikonočno voščilo vstalega Zveličarja. Kako dobro de to prirsčno velikonočno voščilo ranjenim in zbeganim človeškim dušam, ki trpe pred grozotami novega spopada. Bodimo vredni Zveličarjevega miru. Pomagajmo graditi mir tudi mi. Vsak v svoji notranjosti s tem, da damo slovo grehu; narodi pa, da se odpovedo maščevalnosti, sebičnosti in gospodstvu nad drugimi. Sele v luči križa bodo izginili vsi zmotni nazori, ki groze spremeniti svet v nove duševne in materialne razvaline. Obhajajmo Veliko noč v opresnikih čistosti in resnice, pa bo velikonočni »Aleluja« zadobil v nas pravo vsebino!

Velika noč

Postojimo vsaj za hip na svoji poti: sam Jezus mimo gre v nebeški slavi. Blesiti se trnjev venec mu na glavi in ran petero sije v vsej krasoti.

Sam Jezus mimo gre in blagoslavlja z roko razbičano domove naše; nam piti daje iz življenja čaše in duše za poslednji cilj pripravlja.

Ponižno vsi upognimo kolena pred Njim. Še bolj upognimo duha, da padla bude nam z oči koprena.

Za nas iztekla je, za greh sveta Njegova kri, ki je najvišja cena... Ko zdaj gre mimo, zahvalimo ga...

Ljubka Šorli

Premagal Bog je smrt

Cvetovi beli češenj ob Jadranu
in hijacinte modre, tulipani,
spomlad deviška kakor lani
ob Gospe sveti, Korotanu...

Cvetovi pa Zveličarjevi lepše se srebré,
v stoletju temnem poveličano Srcé.

Velika noč ob palmah in vrtovih Soče,
Bog sprimi Te, ohrani duše nam cvetoče,

da z milostjo ovenčani v dobo novo,
bi romali poslušat neminljivo Slovo.

Premagal Bog je smrt, peklensko zmijo,
obiščimo Gospoda v cerkvi, Mater radosti Marijo.

Dobromisel

Mihael Kambič: Dopolnjeno je...

ČUDEŽ VSEH ČUDEŽEV

Nihče ga od ljudi ni videl, pa vendar je temelj naši veri in vsemu našemu upanju. Kratko in jedrnat ga omenjajo evangelisti. Tudi angel kratko pravi ženam: »Vstal je, ni ga tukaj!«

Temelj, granitni in neporušni temelj naše vere v Kristusa je ta čudež. Res je, Bog je tisti, ki samega sebe obudi od mrtvih; in če je Bog, je njegova beseda božja, prava, nezmotna; obvezuje nas, da ji sledimo. In uči nas jo Cerkev po duhovnikih. Zato pa oče bi vam tudi angel z neba oznanjal drugačen evangelij, kakor ga oznanja Cerkev, naj bo zavržen!« (prim Gal 1. pgl.). Vstajenje od mrtvih je tudi osrednja točka vsega pridiganja apostolov, predvsem svetega Pavla. Pavel z vso odločnostjo brani resnico Gospodovega vstajenja, ki je temelj naše vere. »Če pa Kristus ni vstal, je prazno naše pričevanje, prazna naša vera, še ste v grehu« (1 Kor 15,14).

Velika noč je prehod Gospodovega telesnega in umrljivega življenja v poveličano in neumrljivo življenje. Mora pa se ta prehod tudi v naši duši izvršiti prav na letošnjo Veliko noč! Ne bomo namreč vredni biti deležni veselja in sadov Gospodove Velike noči, če ne vstanemo k novemu življenju, življenju milosti in pravih otrok božjih!« Postrgajte stari kvas, da boste novo

testo... Kakor je Kristus vstal od mrtvih... tako tudi mi hodimo novo življenje« (Rimlj 6,4).

Velika noč — praznik velikega upanja! Člen apostolske vere »verujem v vstajenje mesa« ima vso podlago prav v Gospodovem vstajenju. Gospod je vstal poveličan; njegovo telo ni bilo več zmognjeno umreti in ne trpeti. Tudi naša telesa — ne samo duše — bodo prejela plačilo poveličanja na sodni dan!

»Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umrje, ostane samo; če pa umrje, obrodi obilo sadu.« Tak je zakon rasti v naravi, tak je zakon rasti v skrivnostnem telesu Kristusovem, sveti Cerkvi. Vsak ud mora odmeti sebi, posvetnosti, postati mora seme, ki donša sadove in obrodi stoteren plod. Najplemenitejše seme odloča sam Gospod za rast svojega Telesa-Cerkve. Apostoli so bili prvi, sledili so jim skozi tri sto let milijoni mučencev, spoznavalcev, a sejaleci so bili ošabni imperatorji rimski. Na mučencih je zrasla Cerkev v vsaki deželi, kamor so sejaleci božje vere prišli. Tudi pri nas so z obema rokama segali nasprotniki božji v šrambe zlahtnega semena in sejali kri. Uničeno je toliko semena na slovenski zemlji — če gledamo po človeško —. A kakor je Kristus umrl in vstal, tako verujemo, da je seme tisočeri mrt-

Truman za spoštovanje Velikega petka

Predsednik Truman je poslal cerkvenim krogom v Washington pismo, ki zadeva tradicionalne triurne obrede na Veliki petek, ki bo letos 11. aprila, v spomin Kristusovega trpljenja in smrti. Truman izraža upanje, da bodo ti obredi imeli letos enak odziv in izjavlja, da bo krščanska enotnost našla v njegovem srcu in duši topel odziv.

»Upam, da bo velika krščanska družina v državnih prestolnici na Veliki petek prekinila vse delo, da se zbere in razmišlja o globokem misteriju trpljenja in smrti Jezusa — piše Truman. — Živimo v zmedenem času, v katerem trpijo žene in možje po vseh delih sveta. Krik obupa človeštva bo našel upanje v veri, po kateri besede Jezusa Kristusa »ljubi svoje sovražnike« niso samo besede krščanskega ideala ampak tudi zapoved demokratske stvarnosti. Če je usojeno človeškemu rodu, da preživi to mračno dobo, bodo morali vsi ljudje sprejeti nauk velikega apostola poganov, ki povzdiguje ljubezen še nad vero in upanje in ki izjavlja, da nismo mi nič, če nimamo usmiljenja.«

Voščila iz Madrida

Zveza slovenskih katoliških visokošolcev v Madridu želi uredništvu »Katoliškega glasu in vsem Slovincem na Goriškem in v Slovenski Benečiji vesele in blagoslovljene velikonočne praznike.

S pozivljeno vero in novim upanjem praznujmo praznike Kristusovega zmaganstva. Bog daj, da bi bila Aleluja Slovincem kmalu tudi izraz njihovega narodnega vstajenja in svobode.

Odbor ZSKV

vih v vstajenje k novemu, globokemu življenju. Tak je tudi zakon rasti božjega kraljestva na naši zemlji!

Sestra, brat! — Veseli se današnji dan s Kristusom in s sveto Cerkvijo poj veseli aleluja, pesem čistega veselja in svetega upanja! Poživi vero v Gospoda, z novim upanjem se navdaj in vsemu umri, kar je greh, da boš mogel živeti Njegovo božje življenje in ga nekoč s svojim poveličanim telesom mogel gledati v večnosti. »Če smo s Kristusom umrli, verujmo, da homo s Kristusom tudi živel!« (Rimlj 6,8).

Vstal je Gospod! Za večno! Blagor Njegovim!

VELIKONOČNI ŽEGEN

VIPAJSKI OBİCAJİ

Naša mati in moja sestra sta imeli na veliko soboto opravila čez glavo: speči velikonočni žegen, poribati in spraviti vso hišo. Moški so pometali in očistili dvorišča, hleve in lope. Otroci smo bili povsod na poti, ker smo hoteli vse videti. Bližal se je večer. Mati vklada v jербas žegen: najprej potico, masten kruh, potem pa kuhano pleče, jajca, pirhe, hren, župeo. Jербas je obširen in visok, ker je velika družina. Poleg tega se pričakuje za velikonočni ponedeljek še obisk sorodstva. Vsi smo morali biti tiho in mirni, ko se je polnil jербas, da se ne bi kaj zmotilo ali pozabilo. Moja sestra je bila določena, da nese naš žegen, zato je tudi ona pomagala pri vkladanju v jербas. Žegen je ponos hiše in gospodinjice, zato je določen poseben velik in močan jербas, lep in bel kot sneg. Ko je bilo vse vloženo, so jербas pogrnil z močnim platnenim prtom in dobro zatlačili ob kraju, da ga ne bi odgrnila sapa in da se ne bi videla vsebina. Čez prvi prt so nato dali drug fin prozoren prt, čez oba je pa prišel še lep, snežnobel z rožami okrašen in prepleten prt, ki je bil pritrjen na določenih mestih ob košu. Štirje vogali so pa padali ob robu jербasa.

vialu dvignil zlato monštranco z vstalim Kristusom, ključar pa pred njim kip vstalega Zveličarja s svežim puščjcem v desnici in zastavo v leVICI.

Zadonela je veličastna himna vstajenja in razvila se je procesija skozi okinčano vas. Pritrkovanje zvonov, petje cerkvenih pevcev, zvončkanje strežnikov, grmenje topičev — en sam aleluja...

In potem »Te Deum« in peta sv. maša.

Nato veselo domov! Z belim prtom pogrnjena miza. Nikdo nič ne zagrizne, vsi sedajo okrog mize — oče, mati, otroci, ded, teta, dekla, hlapec, pastir in revež, ki je po naključju prišel v to hišo za noč — vsi poskušajo žegen — po molitvi mora vzeti vsak najprvo drobec hrena, potem kos mas-

lenega kruha in potice, nato pleče, klobase, kar vse vprek. Zejo zaliva s kozarcem starega vina. Oče družini vošči praznike, družina pa ne šteti s priznanjem materi, da je lepo vžsel kolač in potice, da je dobro vse zabeljeno, mati je poňosna in priznava hčeri, da se že prav dobro razume pri peki. V veseljem kramljanju hitro potekajo ure, mladina se odpravlja k drugi sveti maši. Ko se vrne, je pri skupnem obedu spet prvi žegen. Otroci dobe spet nove pirhe in potice. Popoldne se zbirajo gruče pred hišami, začne se sekanje pŕrhov in pomaranč.

O, slovenska velika noč, kdo te je zamislil tako lepo, saj si taka, kakršne ni nikjer. Kdo je versko misel in verske resnice tako čudovito mojestro predel s preprostim ljudskim življenjem — to je storil genij slovenskega naroda in kdor to ubija, zaničuje in zameta, je skrunilec lastnega ljudstva. Pojdi, narod, nazaj k svojim verskim in narodnim svetinjam — k praznovanju take velike noči.

MILKA HARTMANOVA:

Ma krsnico

*Ze vıgred sonce vodi čez polja,
na njivah žegan ognj trepeta.
Topiči pokajo povsod na moč,
naznanja spev zvonov Veliko noč ...*

*Ves praznično pripravljeno je naš stan
za Kristusovega vstajenja dan:
Pogrnjena je miza, v vazi cvet,
ki dala ga za praznik je vıgred.*

*Nasmıha se na mizi šarkelj zlat
s košare, ki odvzeli ji ornat
smo beli, da dehti v njej »žeganost«
Na božje Jagnje svet spomin je to!*

*Zelena trata pogrnila je
preprogo nam za rdeče pisanke.
O, pridite, prijatli, jutri v vas.
Igrali bomo, pevali na glas*

*velikonočno pesem od srca,
da novo moč nam v žile, v duše da.
Naj blagoslov za setev, delo, trud
da Bog - zato vsadili v grud*

*domačo bomo z vrbe križa les,
jo poškopili verno čez in čez
z velikonočno žeganost vodo.
O, to vesel vstajenja praznik bo!*

Evharištični kongresi na Goriškem

Po silnem prevratu, ki ga je prinesla prva svetovna vojna na Goriško v duhovnem kot v materialnem oziru, saj se po vojni niso vrnilo domov samo duhovno razbiti ljudje, temveč so bili prav tako razbiti tudi njihovi domovi, je tedanji goriški nadškof msgr. Sedej uvidel potrebo, da se za duhovno preobrazbo škofije vršijo po deželi evharištični kongresi. V ta namen je bilo določeno leto 1923. Slovenski del škofije se razdelili v štiri področja, katerih vsako je imelo svoj evharištični kongres. Tako smo imeli tega leta prvič v naši ožji domovini evharištične kongrese v Idriji, Logu pri Vipavi, Komnu in v Biljani. Ko se sedaj pripravljamo na praznovanje takega kongresa tudi v Štandrežu, ne bo odveč, če se malo spomnimo na omenjene kongrese.

V IDRİJİ

Časovno prvi evharištični kongres je bil v Idriji dne 19. avgusta. Kljub nevihti, ki je zjutraj divjala v deželi, se je na kongresu zbralo do štiri tisoč ljudi. Ob 10. uri je govoril msgr. Valentinčič o Evharištijah v okrašenih idrijskih farnih cerkvah. Gruberjevo mašo je izborno pel mešani zbor ob spremljavi orkestra. Popoldne je bila molitvena ura, pri kateri je govoril tedaj mladi dr. M. Brumat o Evharištijah in mladini. Zatem se je vršila velika procesija, pri kateri so bile zastopane vse župnije idrijske dekanije in poleg teh še razne iz cerkyljskega kota. Splošna sodba je bila, da je bil to dan, kot jih je Idrija le malo doživela.

V KOMNU

Za goriški Kras je bil določen za sedež kongresa kraški Dunaj, kot pravijo Kraševci Komnu. In tako

trezni in malo čustveni Kraševci, ki pravijo o njih, da so tudi versko mlačni, so se ta dan ogreli za evharištičnega Jezusa, kot še nikoli prej ne pozneje. Na Mali Šmaren je bil v Komnu pravi triumf Evharištijah. Na ta dan so se pripravili s tridnevni ljudskimi duhovnimi vajami, ki jih je vodil misijonar z mišrenskega Gradu g. Fidler. Ob sklepu je bilo samo v Komnu tri tisoč sv. obhajil. Tako lepi pripravi je sledil krasen dan, ki je dne 8. sept. bil in Krasu. Cele karavane vernikov so se od vseh strani zgrinjale ta dan proti Komnu. Prišli so Richemberžani s svojim župnikom g. Štrancarjem, od Kobjeglave in Štanjela so se pripeljali verniki z vzhodnega dela komenskega dekanata, od Temnice, Lipe in Kostanjevice so se valile nove množice in prav tako so hiteli oni iz Gorjanskega in nabrežinskega dekanata, da ne zamude izrednega slavlja v Komnu.

Za to priliko se je komenski trg odel v najlepše oblačilo. Opletli so vas, okrasili vsa okna in ceste, obročali cerkev in na vaškem kalu proti Volčjemu gradu so postavili celo »blejski otok« s cerkvico in zvonikom. Pontifikalno mašo je imel sam g. nadškof. Ker niso mogli vsi v cerkev, je bila istočasno maša tudi na prostem. Pri maši so nastopili združeni zbori iz Komna, Velikega dola, Zgonika in Nabrežine pod vodstvom takratnega organista g. Trampuža Benedikta. Po končani pontifikalni maši so imeli stanovske govore. Možeje in fantje so se zbrali, po številu okrog tisoč, na prostornem dvorišču komenskega župnišča. Govorila sta jim gg. J. Vodopivec in Filip Terčelj. Dekleta so zborovala v romarski cerkvi pri Mariji

Devici obršljanski. Govoril jim je tedanji škofijski voditelj Mar. družb g. Gigoj. Zene pa so dobile prostor pri sv. Tilhu v Svetem, kjer jim je navdušeno pridigal g. Peter Butkovič.

Popoldan je bil podoben oljčni nedelji. Ob treh so zazvonili zvonovi, zadonela godba goriškega godbenega krožka, oglasilo se je petje in začel se je slavnostni sprevod proti pokopališču skozi idealno lep borov gozdiček Cerje mimo Spodnjega kala do cerkve. Najsvetejše je nosil goriški vladika, spremljalo ga je 30 duhovnikov, oblastva, belooblečene deklice s palmami v rokah in nešteta množica ljudstva. Sprevod je bil sijajen in je trajal tri ure. Tako je bilo ganljivo, da so celo možje imeli solze v očeh. Prizori med sprevodom so ljudi očarali, zlasti alegorične skupine belooblečenih angelov, ki so na slavolokih trosili cvetice, so napravili na udeležence močan vtis. Takega triumfa Komen še ni doživel in o tem pričajo Komeni še danes, ko še vedno z radostjo v srech govorijo o »svojem« evharištičnem kongresu.

V LOGU PRI VIPAVI

S Kraševci so prav dostojno tekmovali Vipavci, ki so pri romarski cerkvi v Logu imeli svoj evharištični kongres za Vipavsko dolino, kateri ni po svojem obsegu in sijaju prav nič zaostal za kraškim, če ga ni morda celo prekosil. Kronike iz onega časa vedo povedati, da se je shoda udeležilo nad 10 tisoč ljudi iz Vipavske doline, Pivke in bližnjega Krasa. Poleg tega se je tam zbralo tudi nad sto duhovnikov in 38 Marijinih družb z zastavami. Ob priliki kongresa, ki je trajal dva dni, so imeli razna zborovanja. Tako so posebej zborovali duhovniki v vipavskem župnišču pod predsedstvom samega nadškofa. Bila je to nekako majhna sinoda, ki je sprejela važne sklepe za poživitev verskega življenja. Zlasti je bil tedaj važen referat črniškega dekana Alojzija Novaka, ki je poročal, kako naj ljudstvo sodeluje z dušnimi pastirji in škofom v skrbi za duhovski naraščaj. Istočasno so zborovali še cerkovniki, katerim sta govorila Srečko Gregorec in pa M. Brumat. Tudi organizatori so imeli svoje zborovanje in pok. Ignacij Leban — Batuški jim je na srce polagal, naj gojijo tudi skupno ljudsko petje tako, da bo poleg zbora pelo vse ljudstvo.

Če pogledamo na sklepe, ki so jih ob priliki tega kongresa sprejeli ob navzočnosti škofovi, moramo pri-

znati, da je vipavski kongres prinesel največ praktičnega sadu za vso škofijo, saj se je marsikak sklep, ta dan sprejet, tudi izvedel po vsej škofiji.

V BILJANI

Briči so prišli to leto zadnji na vrsto. Svoj kongres so imeli tik predno so začeli s trgatvijo, to je v nedeljo 23. sept. Za sedež so si izbrali Biljano, kjer je sedež dekanije. Tudi Briči so se pripravili na kongres s tridnevnici, ki se jih je ljudstvo v izredno velikem številu udeleževalo. Bilo je izredno veliko spovedovanja, posebno v Biljani. Tudi tega kongresa se je udeležil nadškof iz Gorice, ki je asistirал pri deseti maši, katero je daroval vipolški vikar Jakob Pirih.

Popoldne je nadškof vodil procesijo ob lepi asistenci duhovnikov in ljudstva, ki se ga je nabralo do sedem tisoč. Obhodu so prisostvovali župani in druga oblastva iz vseh Brd. Postavljenih je bilo nič manj ko 14 slavolokov, ki so bili vsi umetno izdelani in okrašeni. Tekmovali so v tem vse bližnje duhovnije. Posebnost briškega kongresa je bilo nad tri sto belooblečenih deklet, ki so spremljale Najsvetejše s palmami v rokah. Evharištična slovesnost se je zaključila zunaj na prostem, na za to pripravljeno oltarju, z nagovorom č. g. Budina, s posvetitvijo v č. presv. Sreč Jezusovemu in blagoslovom, ki ga je podelil nadškof sam.

ZAKLJUČEK

Pobrali smo nekaj drobtinice iz bogate kronike evharištičnih kongresov na Goriškem pred tridesetimi leti. Tedaj neposredna okolica Gorice ni bila zastopana. Zato bo prihodnji evharištični kongres v Štandrežu prav za prav prvi kongres v goriški okolici.

Ob zgladu tega, kar so evharištičnemu Jezusu pripravili naši ljudje pred tridesetimi leti, mora zrasti v nas želja, da nočemo zaostati za njimi. Priprava in izvedba kongresa mora biti sedaj naša glavna in prva skrb po vseh vaseh in farah. Po Veliki noči naj gre za nekaj časa v nemar vse ostalo, da se lepo in dostojno pripravimo na veliko zmagoslavje, ki ga hočemo pripraviti Jezusu v Najsvetejšem zakramentu. Najprej bo vrsta na dekletih in potem na fantih, da zgladno pripravijo dekliški in fantovski evharištični dan, ki bosta v nedeljo 27. aprila in 3. maja. Nato pa na vseh ostalih za 17. maj.

Obisk štandreškega pokopališča

Lansko leto me je na velikonočni ponedeljek zanesla pot mimo štandreškega pokopališča. Nikakor nisem pričakoval, da bom zadel na toliko znancev iz naše bližnje in daljne preteklosti, ki tukaj čakajo vstajenja.

Na sredini pokopališča ima svoj grob dr. Anton Gregorič, bivši politični vrvak gor. Slovencev. 25 let že počiva tukaj in čaka vstajenja.

Na koncu pokopališča je na zid naslonjen nagrobnik, na katerem bereš, da so tamkaj pokopali zemlje ostanke msgr. Andreja Marušiča leta 1898. Ta veliki Slovenec, ki je kot katehet skozi pol stoletja vzgajal slovenske gimnazijce, ki je bil prvi goriški slovenski časnikar in naborni pisatelj, sodruinik Bleiweisovih »Novic« in buditelj narodne zavesti na Goriškem, je vse preveč pozabljen.

Na levem obzidju ima visok spomenik mož, ki je med nami popolnoma pozabljen. In vendar bo moral naš kulturni zgodovinar bodočnosti tudi o tem možu napisati posebno poglavje. Pod tem spomenikom namreč od leta 1909 čaka vstajenja profesor in cesarski svetnik Franc Vodopivec, goriški šolski nadzornik in organizator našega slovenskega šolstva v preteklem stoletju.

Tam blizu Marušičevega groba pa se nahajata še dva bolj sveža nagrobna kama dveh bratov katehetov, katerih imena nosi v svojem spominu marsikateri goriški dijak iz preteklih desetletij. To sta brata Andrej in Ivan Tabaj. In blizu njih počiva velika dobročinka bivši stolni župnik in kanonik Josip Pavletič.

Sam pa počiva na levi polovici pokopališča Peter Medveček, večini neznan osebnost, ki je pa nosil nekoč til na Vipavskem veliki politični zvonec. Bil je nadučitelj, župan in organizator v Sv. Križu.

Morda bi bilo omeniti še grobove domačih župnikov, ali še koga drugega, toda že to zadostuje, da te mimoidoče zvabi na to mirno grobišče.

Francoski škofje za kršč. nrvnost

Francoski kardinali, nadškofje in škofje so izdali ob zaključku svojega rednega letnega zasedanja skupno izjavo, v kateri pravijo med drugim: »V trenutku ko ugona lja nepravnost, ki prodira in se razširja po kinih, radiu, časopisju, literaturi, glediščih, čistost mladine, ruši svetost domačega ognjišča in uničuje dostojnost v javnem življenju, pozivamo vse kristjane, da postanejo vneti branilci nrvnosti, ki jo naša dežela tako nujno potrebuje. Pozivamo mladino, da s čim bolj pogostim prejetjem zakramentov sv. pokore in sv. evharištij dobi potrebno moč, da ostane čista v tem izkvarjenem svetu; katoliško akcije, da njeni člani resnično čimbolj oblikujejo v sebi lik pravih apostolov in da v svojem okolju najdejo priznanje, odobravanje in postenjanje, ko pokazuje svetu, da so čiste, junškega duha in plemenitega srca. Končno izrekajo škofje vso svojo simpatijo mladim zakoncem za njihove zmagave v borbah, ki jih imajo vsak dan zato, ker hočejo biti zvesti svojim dolžnostim, svojim čistim idealom in krščanski ljubezni.

Letošnji blaženi

Sedaj so bili točno določeni dnevi, v katerih bodo v letošnjem letu proglasitve blaženim. Te proglasitve bodo letos štiri in sicer: 4. maja Rosa Venerini; 18. maja sestra Rafaela od Sv. Sreč; 8. junija Berila Boseardin; 22. junija Antonio Maria Pucci.

Prvič je zapel zvon okrog dveh v znamenje, da se je treba pripraviti, drugič pa četrto ure pred blagoslovom, ko je prišel v vas duhovnik. Tedaj so se vzdignila dekleta z okrašenimi jerbasi, polnimi najboljše vsebine kmečke hiše v celem letu. Moja sestra je bila močna, a so ji morale le dve pomagati, ko ga je dvignila na glavo. Čudovito, kaj prenese slovenske ženske na glavi. Sestra se je nasmejala, češ, bo že šlo, da je le na glavi! In odhitela je z lahkim korakom iz hiše proti cerkvi. Ta čudovit pogled, kako plavajo kot veliki golobi ob smehu, šalaj in pogledih mogočih jerbasi na glavah veselih in ponosnih deklet. Cerkev na gričku sprejema od vseh strani došle mladenke, ki postavljajo jerbasa po klopih in stranskih oltarjih, dekleta se pa držijo blizu vrat, kajti tista, ki bo prva, velja za najboljšo brhko v vasi. Komaj duhovnik izreče zadnji blagoslov, že nastane nervozno šumenje, rahel smeh na dekliških ustnih, češ, zdaj pa v dirko. Nagajivi mežnar nerodno in počasi odpira vrata, kar še stopnjuje nervozno. Duhovnik konča z molitvijo, iz cerkve se pa vsujejo frfajoci golobčki na glavah deklet in plavajo v vas. Doma je mati zaklenila žegen v shrambo in nikdo ni smel blizu.

Zvečer so pritrkovali zvonovi po vseh gričkih in cerkvah k prazniku vstajenja. Jaz sem bil takrat prepričan, da na vsem svetu ni lepšega večera. Ženske so likale srajce in praznično obleko, moški snžaili čevlje, vsi v neki sveti tihoti in resnobi.

Ko so utihnili zadnji zvonovi tam nekje v dalji, smo se v velikem pričakovanju prihodnjega jutra spravili spat.

Na velikonočno jutro je že ob treh zadonel veliki farni zvon, in potem mali, nato srednji. Oznanjali so vstajenje. Vsi smo bili hkrati pokonci, ob štirih pa že v bajno razsvetljeni cerkvi.

In začelo je vstajenje! Peveci, nebo, zastava in križi, sveče in kadilo pred božjim grobom! Nato trojni alelujač. Ni bilo brez solz ganotja. Nato je stari župnik v zlatem plu-

V CELICI SMRTI SEM NAŠEL ŽIVLJENJE

12. februarja 1950 so v jetnišnici za vojne zločince v Landsbergu sprejeli v katoliško Cerkev generala SS-oddelkov Oswaldia Pohla. Naslednje vrstice je napisal sam v dnevnik, ko je čakal na usmrteitev.

*

MORNAR

»Leta 1913 sem stal ob grobovih vojakov na majhnem oceanskem otoku Ponape v bližini Japonske. To so bili grobovi mornarjev, ki so izgubili življenje pred dvema leti med vstajo domačinov. Upor je nastal zaradi tekmovanja med dvema različnima krščanskimi misijonoma. Takrat sem imel 21 let in sem bil na prvem večjem potovanju v svet z vojno ladjo. Doraščal sem v dobri, verni družini. Vzgojen sem bil v Lutrovi protestantski veri. Mislil sem, da sem tako trden v veri, da me noben dvom ne bo mogel omajati. — Sedaj pa, ko sem stal ob grobovih mladih mornarjev, se je začel dvigati v meni odpor do krščanstva, ki je povzročilo smrt teh nedolžnih fantov.

DVOMI

Vpraševal sem se: Odkod si krščanstvo lasti pravico, da imenuje sebe edino pravo vero, ki prinaša rešenje? Ali je Mohamedov, Buddov ali Konfucijev nauk manj resničen, kakor pa evangelij Sina božjega? Kdo je ta Kristus, ki je dal apostolom tako splošno naročilo: »Pojdite in učite vse narode, krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha?«

Moje poznanje vere je izviralo iz čitanja svetega pisma, ki smo ga doma vedno čitali. Sedaj pa sem začel željno prebirati vse stvari, ki bi mi mogle razširiti versko obzorje. Moja želja po znanju je bila vedno večja, a istočasno so rasli dvomi. Misel o Bogu se je začela v meni majati.

Prečital sem nešteto knjig in pregledal veliko verskih nazorov. Nazadnje sem vedel toliko, kot v začetku in sem moral re-

či, kakor nekaj Voltaire: Več čitam, manj znam; čim več študiram, tem bolj se zavedam, da nič ne vem.

Ustanovitelj krščanstva je veliki Jezus Nazareški. Toda kdo je on? Njegova podoba in njegov nauk, kakor mi ju je naskikal protestantski katehet, se mi nista zdela stvarna. Od vere, ki mi jo je hotela dati mati na pot življenja, ni ostalo ničesar.

»BOG JE MRTEV«

Ko sem se po prvi svetovni vojni vrnil iz Flandrije, sem hotel počivati v sebi vero. Zato sem čital vsak večer eno poglavje svetega pisma. A zaman. Svetega pisma nisem nič več razumel. Obupan sem tedaj vrgel knjigo na ogenj in za Nietzschejem ponovil: »Bog je mrtev.«

Vrgel sem se na človeško znanost. Kakor v mraku sem taval. A ker mi tudi učenjaki niso mogli odgovoriti na moja vprašanja o Bogu, sem začel proučevati zvezde. Spominim se besed starega zvezdoslovca: »Premišljevanje o zvezdah razširi človeku obzorje in ga dvigne nad ozke meje človeških mnenj.« Zvezdoslovje je znanost, ki dviga, plemeniti in očičuje.

Resnično, zvezde človeka naučijo zelo veliko. Brezmejno vsemirje nagiblje človeka k skromnosti. Skromnost pa človeka obvaruje pred domišljavostjo, ko spozna, da ni nič drugega kot ubog ptiček na svetu.

Zdelo se mi je, da sem na pravi poti. Seveda moja vera v zvezde ni imela nič skupnega z vero v krščanskem smislu. Vprašanje Boga je ostalo še vedno nerešeno.

ORGANIZATOR SS - ODELKOV

V tem času in sicer prav leta 1934 me je prosil Himmler (nemški policijski minister), naj organiziram upravo SS - oddelkov. Naloga sem se ustrašil in sem dolgo razmišljal, ali bi sprejel ali ne. 22

let sem bil pri nemški mornarici in to mesto mi je obetalo dovolj dohodkov za vzdrževanje moje družine, tako da nisem imel nobenega razloga, da bi menjal položaj.

Bil sem navdušen za Hitlerjevo gibanje. Njegov politični, gospodarski in kulturni program mi je bil všeč. Sprejel sem torej nalogo in tako sem začel nevede v organizacijo, ki bo 11 let kasneje ožigosana z znakom vojnega zločinca. Ni tu mesto, da bi razpravljali, ali je ta splošna obsodba upravičena ali ne.

VERA IN NACIZEM

Morem pa trditi, da so številni hrabri tovariši darovali svoje življenje za Nemčijo kot pošteni vojaki. Vključno nasprotnim vplivom so večinoma ostali zvesti Cerkev. Ni res, da so člani SS-oddelkov morali odpasti od vere. Ne poznam nobenega takega ukaza, ki ga pripisujejo Himmlerju, čeprav se je dogajalo, da so krajevni poveljniki vsesih odpad naravnost ukazovali. Bili so nekateri voditelji, ki niso dali prej miru, dokler ni zadnji njim podrejeni vojak opustil verskih dolžnosti. So pa bili spet drugi, ki so v duhu strpnosti prepustili vsakomur, da se odloči kakor hoče. Meni ni prišlo nikdar niti na misel, da bi razpravljali s tovariši o veri ali o politiki. Nasprotno, v moji bližini so bili možje, ki so trdno ohranili vero — tako katoličani kot protestantje in jih ni nihče oviral pri izvrševanju njihovih verskih dolžnosti. Nekateri voditelji SS-oddelkov so zaradi Himmlerja zapustili Cerkev, toda kasneje so se skrivaj vrnili.

OBSOJEN NA SMRT

Prišlo je strašno leto 1945. Nemčija je propadla in popolna zmaga zaveznikov me je spravila pred vojno sodišče. Po 35 letih vojaškega življenja sem bil obsojen kot vojni zločinec.

MOJA KRIVDA

V mesecih zapora je šlo vse moje življenje mimo: dvajset let otroško zaupne vere, kakor me je naučila mati; potem so sledila leta dela, navdušenja, uspehov za zmago domovine. Preiskoval sem nacizem v luči razdejanja, ki ga je prinesel. Vzemirjala me je samo moja odgovornost. Dejansko nisem nikogar ubil, niti drugih nisem navajal k temu; nasprotno, večkrat sem se celo odločno uprl. Toda ali me to opravičuje pred krivdo?

Pregledoval sem zadrževanje ljudi, ki so bili v istem položaju, kakor jaz. Kaj se je zgodilo z njimi? Ko so nastopali kot priče ali obtoženci v Nürnbergu, jih skoraj nisem poznal. Kje je bil sedaj tisti toliko opevani ideal zvestobe: Tvoja čast se imenuje zvestoba!

Gotovo niso vsi ljudje junaki. Toda da svetovni nazor doživi tak polom, to je preveč. In pošol se ne sme iskati samo v slabotni človeški naravi, ampak v ideji sami. Vsaka duhovnost je bila obsojena. Moč organizacije ne more nadomestiti moralne moči. V tem je bila tudi moja največja krivda in odgovornost.

PRICAKOVANJE SMRTI

Kot obsojenec na smrt sem v naslednjih mesecih bil priča smrti nad sto tovarišev, s katerimi sem vsak dan prebil dve uri skupnega življenja. Vse sem poznal. Skrili so se za masko brezbriznosti, ki pa je zelo slabo skrivala njihovo pravo razpoloženje. Zelo so bili navezani na življenje, toda bili so odločeni, da umrjejo kot vojaki, pogumno, trdo, s čutom dolžnosti in čast. Nekateri so korakali proti vislicam ob petju državne himne, drugi so šli s paradnim korakom kot hrabri poveljniki, tretji so prezirali smrt s petjem mornarskih pesmi.

Srečni tisti, ki počivajo po grobovih zunaj tega obzidja. Padli so kot pogumni vojaki in verni so zadnjo minuto življenja govorili svojemu Odrešeniku: Zgodi se tvoja volja!

SV. MAŠA

V tem času sem začel zahajati k verskim obredom, ki so se opravljali v ječi. Koliko let že nisem molil in častil Boga v njegovi hiši! Kot gimnazijec sem se dolgočasil kje v klopi in nestrno čakal, da se

konča pridiga. V letih med obema svetovnimaj vojnama sem se le redko prikazal v cerkvi.

Sedaj pa sem čutil naravnost notranjo potrebo. Brezbrizno sem začel obiskovati različne verske obrede, katoliške in protestantske. Potem sem začel opuščati protestantske in sem stalno obiskoval katoliško mašo.

Kaj se je zgodilo v meni?

Nikdar nisem bil prej pri sveti maši. Zunanji obredi so me pritegnili. Lepi liturgični obredi so napravili name velik vtis. Zdelo se mi je, da stojim pred čisto nepoznanim svetom. Od nedelje do nedelje sem skušal boljše razumeti svete obrede. Sprejel sem mašno knjžico, ki so mi jo ponudili pri cerkvenih vratih. Nesel sem jo v celico in se poglobil v studij.

Najbolj je vplivala name sv. maša, Eucharistija. Čeprav takrat še nisem razumel vsega pomena, se mi je vseeno zdelo, da mora biti tam nekaj velikega. Kmalu sem imel občutek, da v hostiji prebiva živi Jezus. Nekega dne se mi je zdelo, da čutim njegovo roko in njegov glas, ki me vabi: Komm! (Pridi!) Poziv se je ponovil večkrat in vedno bolj razločno. Privlačilo me je obhajilo katoličanov.

VERUJEM V BOGA

V tem času sem navezal nova poznanja. Novi ljudje so prekrizali mojo pot. Med njimi so bili tudi katoličani, ki so se mi zdeli kot poslanci božji. Od njih sem dobil novo luč vere.

Tedaj se me je polotil nemir in nisem se mogel več ustavljam. Vojaškemu kuratu sem razodel svoje srce.

Že njegove pridige so prodrle trdo skorjo moje duše; sedaj pa je s polno roko sejal seme božjega razodetja. Pod njegovim vodstvom sem se ves spremenil. Morda je ravno dveletno bivanje v smrtni celici prineslo zarjo srečnega dne. Krstna voda me je končno prerodila.

Boga sem iskal v sto knjigah, mučil sem se z dvomi in v jasnih nočeh sem nešteto krat vpraševal zvezde: »Bog, kje si?« Sedaj me je ljubeča roka njegovega službenika pripeljala k Njemu.

Vse veselje, ki sem ga kdaj doživel v življenju, ni nič v primeri s srečo tiste ure, ko sem prvokrat pokleknil v svoji celici in je moja duša svobodno izpovedala: »Verujem v Boga!«

DOBROMISEL:

Velikonočna pesem

Velikonočna pesem poje osvetličena Goriska, skrivnost Vstajenja, Jezusa - Gospoda našega, iz gróba, Bog sam premagal smrt, uničena trohnoba, Bogorodica povelšana blesti deviška.

Največje čudo Jezusovo je vstajenje, V tem mračnem veku naše hrepenenje k Gospodu Novostalemu, Odrešeniku plove, ki družji v molitev majke Korotanu, Sače, dečve in sinove.

Luč Kristusova obsijala duše ob jezernih in vodáh Jadrána, spreobrnilo je Nebeško Slovo v Korotanu zadnjega pogána.

Dve lepi knjigi

Martinc) z zanimivimi novimi podatki iz prvih začetkov OF in partizanščine.

Ni manj pomembni niso informativni prispevki o današnjem delu v zapadnem svetu za ohranitev in zmago zdrave demokracije. Na prvem mestu je poročilo o »Narodnem odboru za svobodno Evropo« (A. K.), ki tudi omahljive in neverniku lahko vlije zaupanje v končno zmago pravice v tej grozotni borbi proti satanskemu komunizmu. Dr. Odar v članku Slovenske organizacije v izseljenstvu pozitivno vrednoti dosedanje delo ter nakazuje smernice za naprej. Razveseljivo je dejstvo, da so se krščanski demokratje srednje Evrope povežali v zvezo, v kateri je prvi podpredsednik dr. Miha Krek; samo krščanska načela namreč lahko ozdravijo današnjo človeško družbo; prizadevanje na katerem koli drugem temelju je obsojeno na neuspeh. Katoliški Slovenci v Severni Ameriki so se združili v zelo delavno Ligo; o tem govori posebno poročilo v koledarju.

Tretja skupina člankov je posvečena slovenski kulturi v bližnji in davni preteklosti. Prof. Gerzinič je v razpravi Naša kulturna preteklost v luči obletnice nanizal nad dvajset orisov osebnosti in dogodkov v zgodovini šolstva, slikarstva, glasbe, lepovedstva in politike. Omenjeni so lani umrli zaslužni Slovenci dr. Anton Novčan, dr. Ivo Česnik, prelat prof. Josip Turk, ravn. Josip Osana in veliko drugih izseljencev, ki so v tem letu legli v grob. Tine Debeljak je napisal lep pregled o literarnem življenju. M. Marolt pa o gledaliških predstavah in likovni umetnosti Slovencev v zajemstvu.

Končno naj omenim še leposlovje. Poezijo zastopajo Tine Debeljak z izvirnimi pesnitvami in prevodi, Slavko Srebrnič, Rafko Vodeb, Janko in Marjan Jakopič, pripovedništvo pa zopet Tine Debeljak (Smit Mata Matkoviča), Ivo Korosec (V Palmanovo), Stanko Kociper (Kečkova mati), Jože Novak (Matija Trpin), Matevž Gorjan (Dež), Va (Zarek) in drugi. Vrednost koledarja močno dvignejo izvirne ilustracije slovenskih slikarjev Kramolea, Remčeve, Skebete, Gorazda in Snoja. Stevilnih manjših, a tudi važnih prispevkov ne morem vseh omenjati.

Ko odložiš to knjigo in jo začneš primerjati z neužitnim literarnim žaganjem, ki ga nudi publicistika pod rdečo diktaturo v Sloveniji, se popolnoma in do kraja zaveš, da je resnično znanstveno in umetniško delo možno le v svobodi. Zato naj Slovenci sežejo po tej vsebinsko bogati knjigi.

POLJUB je pa razkošna bibliofilska izdaja; izšla je v 300 numeriranih izvodi, z avtorjevim podpisom; z izbranimi lepimi črkami na posebnem papirju in vezana v mehko sivo usnje. Izvirni lesorezi so delo Barje Remčeve. V tej zbirki je Debeljak izdal pesmi, ki so nastale v letih 1945-51. Romarsko pesem je izrecno posvetil Narjetu, piscu povesti Višarska polena, in Poldetu Kemperletu.

To je globoka čustvena in refleksivna lirika, izpoved srca, ki je okusilo grenkost slovesa od doma in družine, ki pa je enako dozvetno za boleščino in zlo v svetu: »Kaj, žena, trni ostrice so; domovina... razpor sveta... tužina... črtov hrup! Najbolj boli ta cvet... cvet... slast edina, v pasijonki ustnec mojih - Tvoj poljub: v dan - mrzel žar... v noč - žgoča mesecina... Trpin pod zvezdo Križ: Ljubezen, Vera, Up...«

In prav najlepše pesmi so se mu porodile iz boleščine. Najtežji trenutek je bil pač tisti, ko je pod Mangartom čakal, da bi še zadnjič videl ženo in otroke, a mu ni bilo dano.

»Poslal sem Ti ptico - goloba s pisemcem krog nožic... nanj pal kragulj je odstran žic - krvava sraga... moja tesnoba... Tvoje predsmrtno trepetanje...«

Vse misli teh pesmi so domotožje, neutrušena želja, da bi še enkrat videl domače. To se mu vpleta tudi v Neapeljsko barkarolo, zloženo po znanem napevu »Sul mare luccica«. Ob slehernem močnejšem dogodku mu spomin poleti domov, tako ko plujejo mimo Gibraltarja, preko Atlantika, ko prestopijo ekvator (Ni vetra, ni galeha z mano, — da pošljem ti šopek v Ljubljano...), v Rio de Janeiro, v Argentini... povsod. Oh misli na dom in družino raste Debeljak v velikega, močnega lirika. Pesniški izraz mu iz ekspresionistične besede postaja melodiozen; v tem se približuje Gradniku in Moletu.

»Poljuba je pesniški dnevnik duševnega križevca pota političnega izgnanca. A kljub vsemu trpljenju ni pesimist, čeprav se zdi, da upa contra spem. In v tem je prepričljiva sila te zares lepe knjige verzov, ki v pesniški suši v domovini pod partijsko knuto v tujini veže bogato tradicijo z nastopajočim, upajmo, ponovnim razcvetom slovenske lirčne pesmi. T. V.

Svojevrstno voščilo

To voščilo je bilo dne 23.3. odposlano iz Ljubljane. Priobčiti ga ne moremo, ker je anonimno, in vsebuje, morda namenoma, trditve, ki bi koga takoj spravile pod ključ.

Ugotavljamo pa sledeče:

1) naš list nima v Ljubljani in pa sploh v celi Jugoslaviji nobenega naročnika. Pisec pa pravi, da mu list posoja njegov ljubljanski tovariš. Smo pa že toliko brihtni, da vemo, odkod to pismo prihaja.

2) vse gorostasne obtožbe o naših klevetah, denunciacijah, prodancih in kar ima še kak moderen slovar v tem smislu na razpolago, nas prav malo dirnejo, ker imamo bolj čisto vest nego pisec, ki še vedno istoveti komunizem s slovenstvom, komuniste s Slovenci in komunistično partijo s Slovenijo. Mi pa ljubimo slovenstvo, Slovence in Slovenijo, obsojamo pa komunizem, komuniste in komunistično partijo.

3) še celo tako brihtni smo, da vemo, zakaj naš anonimni voščilec hvali »Demokracijo«. Če mi namreč pismo priobčimo, se bomo začeli med seboj klati, kaj ne, tovariš? To nameravaš, pa se zelo motiš! »Demokracija« je z nami narodno na isti trdni liniji in tvoje klevete so bob ob steno. Ali pa nameravaš kaj drugega?

Da ste nas pa vi izločili iz svojega občestva, ti priznavamo.

Uredniški zbor »Kat. glasac«

UNIVERZA SVOBODE

Pod tem naslovom »Univerza svobode«
piše »New York Times«:

»Pred časom je naš list pozdravil začetek delovanja univerze Svobodne Evrope v strassburškem zgodovinskem gradu kot svetilnik upanja vsem mladim visokošolcem iz zlate zavesne, ki so tvegali življenje zato, da bi študirali v svobodi. Sedaj že prihajajo poročila, da poteka delo na tem zavodu uspešno in obljublja bogate sadove.

Stirinese deset fantov in 13 deklet med 18 in 32 letom so zbrali sponzorji tega načrta na osnovi »sposobnosti za vodstvo v svobodni družbi in pripravljenosti, da ponesejo nekoč duh svobode z Zahoda v dežele, odkoder so prišli«. Pod vodstvom begunskih profesorjev iz njih domovin ti mladi ljudje iz 10 različnih držav, ki so nekoč trpele pod nacizmom, danes pa pod

komunistično diktaturo, nadaljuje svoj prekinjeni študij.

Združene države so lahko upravičeno ponosne, da je bil ta edinstveni zavod ustanovljen z njihovimi fondy, ki so bili zbrani v križarski vojni za svobodo. Kot je poročal Robert C. Doty, je narodni odbor, ki ga vodi admiral H. B. Miller, porabil 250 tisoč dolarjev, da je vzel v najem in obnovil grad, v katerem se sedaj razvija normalno delo strassburške univerze Svobodne Evrope.

Ko se bodo oblaki strahu in pritiska končno dvignili, se bodo ti mladi fantje in dekleta, ki študirajo na »univerzi svobode«, povrnili na svoje domove. Ti mladi ljudje bodo tedaj — in to je vsekakor dobra stvar — prinesli s seboj duh edinosti in svobode, ki so si ga mogli ohraniti prav s pomočjo ameriškega naroda.

Nov goriški nadškof msgr. Hijacint Ambrosi

Piše Janez Kopač, kitajski misijonar.

Nova družba je ustanovila višje izobrazbe ali „ljudska sodišča“

Pod tem naslovom je znani kitajski romanopisec Lao Še napisal zanimiv članek, ki živo ponazorjuje, kako v komunističnih državah tudi visoko izobraženi sloji postanejo hlapiči rdečega režima in divjaki kljub svoji omiki. Seveda imenuje pisatelj tako početje »ustanovo višje izobrazbe«, iz katere bo izšel »nov človek«. Organ te ustanove višje izobrazbe so ljudska sodišča, ki so sedaj na dnevnem redu na Kitajskem in tudi drugod v komunističnih državah. O tej ustanovi piše kitajski pisatelj naslednje: Ob nebeskem templju posluje ljudsko sodišče. Ko sem prišel tja, so obtoženci že klečali na odru. Predstavniki ljudstva so se pripravljali, da začnejo z razpravo. Ljudske množice so sedele v polkrogu pred odrom. Znašel sem se v družbi znanih obrazov: delavci, kmetje, trgovci, profesorji, učenci, državni uradniki, pisatelji, umetniki; vsi so že sedeli. Mislim sem si v srečo: »To je res demokratska dežela.«

Zborovanje se začne. Prebere se dnevni red in zločini, katerih so obtoženi zločinski tirani. Ob vnožuju odra, v določenem ugodnem trenutku (pri komunistih gre vse na povelje), majhne skupine ena za drugo, od spredaj in zadaj, na levi in desni (seveda po že vnaprej določenem načrtu) začno kričati: »Proč s tirani. Zaščitimo ljudsko oblast!«

Na odru so zločinci. Pod odrom se dvigne na tisoče pesti in na tisoče prstov kakor bodala naperjena proti sovražniku. Obtoženci ne dvigajo več glav, ampak kleče. Doba tiranov je minila in sedaj vlada ljudstvo.

Nato mladi in stari, moški in ženske prihajajo na oder in obtožujejo. Globoko pretresljiv trenutek! Od vnožja odra se dvignejo glasovi: »Bijte jih!« »Tedad tudi jaz začnem, ne da bi kaj pomislil. kar nagonsko kričati: »Bijte jih! Zakaj jih ne bijete!« Policaji jih branijo, da bi ne bili tepeni, toda moj glas in z njimi na stotine glasov vpije: »Treba jih je biti! Treba jih je biti!«

Ta krik je naredil iz mene drugega človeka! (Namreč nagonskega človeka, hlepečega po krvi!)

Jaz, ki sem bil omikan človek in sem vendar vsekdar sovražil tirane in zločince, bi si vendar brez ljudskega sodišča ne upal kričati: »Bijte jih!« Srd ljudstva me je dvignil in postal sem človek mase. Njeno sovraštvo je postalo moje sovraštvo in nisem mogel in nisem smel držati križem rok. Podlegel sem nalezljivosti sile in s svetle jeze ljudstva in nisem bil več omikan človek. In po pravici povedano, kakšno vrednost ima omika? (Za komunistično nobene). Sovražiti sovražnika in ljubiti socialistično domovino, le ta čustva imajo vrednost in le ta so spoštovanja vredna. (Prav kakor stari pogani!)

Nastopil je tožnik, ki je obtoževal svojega lastnega očeta. Še nikdar v preteklosti se ni zgodilo kaj podobnega. Začel sem točiti solze. Prej so nas učili, da mora sin spoštovati dobro ime svojega očeta in oče opravilčevati svojega sina. Sedaj ne več. Če je kak oče sovražnik ljudstva (to je komunizma), ga sin mora ovaditi in tožiti. Odgovornost človeka je edino ta, katero ima do družbe (to je do komunistične partije). Sovražnik družbe mora poginiti (to je sovražnik komunizma mora poginiti)! To mi je razsvetlilo oči in srce. Približno dolgo besedičenje in popuščanje (to je zagovor obtožencev), mi je postalo odvč. Belo je belo in črno je črno; ni iskati drugega. Na tak način je vse jasno, vse določeno in moje srce se čuti polno energije.

Kar se je dogajalo, ni bil le sodni postopek glede nekaterih zločinskih trinov, bil je pouk dan za nas vse. Tistim, ki so podlegli šikanam teh tiranov, daje spodbudo, pogum: »Ovajajte jih, tožite jih, ne bojte se! Ovajajte te zločinske trinože, to ne samo iz osebnega maščevanja, nego da se izkorenini socialno zlo. Jaz in vsi drugi iz vrst izobražencev smo se naučili: »Pogum! Vrzite daleč od sebe vsi ljubeznivost in omiko izobraženega človeka. Stisnite pesti, zapišite svoje oči v sovražnika, dvignite se

proti njemu z vso množico. Ti trinogi niso velikani. Na kolensih so pred nami, trepetajoče stvarce.«

Bil sem torej navzoč na tečaju (tako se izraža o ljudskem sodišču), ki mi je razgibal dušo in telo. Naučil sem se na njem mnogo koristnih stvari. Da postanem drug človek, moram tedaj zavreči stare navade, vsa stara čustva, vse stare nazore glede človeka in stvari. Moram doseči, da bodo ti nazori izginili tako, kakor je ljudstvo uničilo te zločinske tirane... Nova družba je zares velika visoka šola in jaz hočem postati učence te šole, prav pridni in ubogljivi učence.«

Tako je zapisal slavni kitajski pisatelj Lao Še.

V tem članku najdemo pojasnilo, ki nam še najbolje razkrije postopanje komunistič-

nih ljudskih sodišč kjerkoli so po svetu, tudi v Sloveniji. Doživeli smo tam že več podobnih procesov tudi v zadnjem času. Človek se je z začudenjem vpraševal: »Kje pa smo? Ali so obtoženci še ljudje s samozavestjo in častjo? In pričre, ali niso bile nekatere izmed njih prave hijene, ki so le na to čakale, da se vržejo na svoje žrtve? Potem pa vse to ljudstvo, ki je polnilo sodno dvorano, ali ni bilo to kakor oni Kitajci ob Nebeskem templju, žejni krvi, ki so vpili: »Bijte jih!« Pa zagovor? Kje je obramba? Da, kaj bi z njo, saj belo je belo in črno je črno; drugo je odvč. Ljudska oblast pa je sedela neobčutljiva kakor mumija in delala videz nepristranosti in pravice. Da, po tem Lao Šejevem članku razumemo v pravi luči vse take procese, ki jih je insecirala ljudska oblast v Sloveniji.

POVODNI KONJ

(Piše misijonski brat Karel Krševan —
Belgijski Kongo)

Povodni konj je posebnost afriške cetine, ker ga ni najti na drugih delih zemeljske oble. Zlasti je pa njegova domovina Belgijski Kongo, ki leži v njenem srednjem delu, v velikanski kotlini, ki jo tvori veletok Kongo z mnogimi pritoki predvsem na svojem levem bregu. Mi se pa nahajamo tu prav na dnu tega ogromnega krožnika, kajti nedaleč proč ugotavljamo 450 metrov nadmorske višine, in to kakih tisoč kilometrov vzhodno od atlantske obale.

Kot že ime samo pravi, je povodni konj žival, ki živi v vodi. Čeprav manj okretno se vendar dovolj giblje tudi na suhem ali po močvirjih, ker si išče tam potrebno hrano: vodna zelišča in travo. Opazili so ga celo dvajset kilometrov stran od vsake vode. Dorasla žival je tudi štiri metre dolga, s težkim trupom na zelo kratkih nogah. Najlažje si ga je predstavljati kot napitanega ogromnega prašiča, z majhnim repkom in prav tako nezmatnimi uhlji. Sprednja stran glave res da nekoliko misliti na konja, to je njegovo čelo, oči in nos do nosice. Ne pa tako njegova usta oziroma gobec, ki je goveji, seveda primerno večji. Ker se hrani podobno kot govedo, ima tak gobec kot govedo.

Pred meseci sem se radi graditve male vaske kapele mudil dober teden v neki vasi ob našem jezeru Tumba, dobrih šestdeset kilometrov od misijonske postaje. Jezero ima na dotičnem mestu nekoliko stran od vasi precejšno zajedo v notranjost zemlje. To je pravzaprav ustje manjše reke, ki teče v jezero. Tu se nahaja pravo kotičje povodnih konj. Podnevu med delom sem od časa do časa slišal njih hrzanje, a jih radi dreves ni bilo mogoče videti. Povodni konj diha s pljuči in zato mora v presledkih na vodno površino po zalogo zraka. Ko se nahaja v globoki vodi, pomoli torej prednji del glave, nosnice, čelo in oči iz vode in je to vse, kar je potniku mogoče videti, ko se sreča na vodi s povodnim konjem. Ko tako drži svoj nos na prostem, včasih na vso moč hrza ali kriči kot navaden konj, le da vse bolj močno, kar je zlasti ponoči skoro strašno slišati. To njegovo vpitje je res konjsko. Ko ga je tako ob večerih slišati, daje misliti na konja, ki je tu popolnoma nepoznana žival.

Moje bivališče v omenjeni vasi je bilo na robu vasi blizu zaliva. Nekega večera, ko sem bil že v postelji, so bili povodni konji prav posebno glasni. Do vode sem imel morda kakih štirideset metrov. Po glasu sem lahko ugotovil, da se povodni konj bliža moji kobilici in me bo mogel doseči brez težave, kajti uprav na dotičnem mestu je breg položen. Vstal sem torej in segel po puški ter stopil na prosto. Tisti trenutek je žival močno zahrzala in sem imel vtis, da jo imam kak korak pred seboj. Vendar mi jo je drevje zakrivalo. Obstal sem na mestu hotoč počakati, da se zopet oglasi ali vsaj, da slišim kak šum in ugotovim, kje se nahaja, da lahko pomerim in streljam. Ničesar več ni bilo slišati; žival me je najbrže zavohala. Zopet sem legel in imel tisto noč mir.

Pred leti se je nekega večera pojavil en povodni konj pred našo misijonsko postajo, katera stoji tik ob naravnem vodnem kanalu. Bilo je že temno, a se je izdal s svojim hrzanjem. Najprej se je oglašil z nasprotnega brega, nekaj minut nato je že bil na naši strani. Dva dni pozneje so ga domačini ubili kakih deset kilometrov v notranjosti. Ker je meso povodnega konja za zamorec užitno, so ga razsekali na velike, en kvintal približno težke kose, vse to naložili v tri piroge in se zmagovalno, trobeč na rog, napolit v naše središče, na trg. Ljudje so od vseh strani leteli skupaj, noseč s seboj vse mogoče posode, da prejmejo primeren del. Največ mesa je dobilo vojaš-

tvo, ki je stalno tu. Ob tej priliki sem mogel videti, da je koža povodnega konja popolnoma gladka in pepelnate barve, po hrbtu je temnejši, deli telesa, ki so bolj zakriti svetlobi, so pa skoro beli. Koža je debela in posušena postane odprna kot jeklo, da so jo stari vojščaki uporabljali v boju kot ščite. Zobovje povodnega konja služi podobno kot slonova kost; je celo bolj cenjeno, ker izdelki s časom ne porumenijo, kot se zgodi s predmeti iz slonove kosti. Nekoč so zobotehnikci imeli v njih tvarino za umetno zobovje.

Povodni konj človeku ni nevaren in ga brez vzroka ne napada. Zgodi se pa, da kar tako, menda za zabavo, prevrne kak čoln, ki mu je kakor orehova lupina na površju vode. Pred nedolgi smo tu brali, da je prevrnil večji motorni čoln, s katerim se je več Evropejcev prepeljevalo čez reko Kongo. Morda stori to slučajno, ko prihaja na površje po sveži zrak in z ogromno ma-

so svojega telesa, katerega teža se suče okoli dveh ton, zadeva ob predmete na površju vode.

Lov na povodne konje je za zamorec nevaren, ker se poslužujejo v ta namen sulice, kavljev ali težkih puščic. Omenjeno orožje pritrdijo na primerno dolgo in krepko, a ne težko vrvi. Na drugi konec vrvi privežejo dovolj velik kos posebnega lesa, podobnega plutovini, ki ga rabijo tudi pri ribarjenju. Tako pripravljene se čim bolj približajo žrtvi, v katero spreten metalec sulice iz piroge zažene z vso močjo omenjeno orožje živali v trup. Naslednji trenutek se morajo lovci čim hitreje umakniti s pozorišča, kajti tedaj se je bati ranjenega kolosa, ki razdražen začne sam napadati. Les, ki je bil pritrdjen na konec vrvi, sedaj kaže smer, ki jo je izbral povodni konj, ko je zadet odplaval ali se pogreznil v vodo. Sulice ali kavlja seveda ni mogoče izveči iz rane, in če je bila ta smrtonosna, bodo pozneje lovci žival, ki je podlegla, privlekli na površje vode in k bregu držeč za to vrvi. Da je lov bolj gotovo uspešen in da je pozneje za kaj vleči, zaženeča dva lovca istočasno svoje orožje v žival. Kroglja iz moderne puške mora biti prav usmerjena v važne življenjske organe, sicer more skozi žival brez učinka. Primerne bi bile za ta lov dum-dum kroglje iz prve svetovne vojne. Sicer je lov na povodne konje po zakonu prepovedan, ker se je bati, da bodo prehitro iztrebljeni. Le če so se kje preveč razmnožili in delajo škodo v nasadih manjka in drugih, se smejo ljudje spraviti nadenj, kar z veseljem storijo, kajti tukajšnjim domačinom ne gre v glavo, čemu naj bi bilo zabranjeno loviti to ali ono žival.

V resnici je tu mnogo divjačine po zakonu zaščiten, domačini se pa še niso navadili rediti domače živali, ki naj bi jim zagotovile meso za prehrano. Treba bo torej oddati v muzeje sulice in loke ter puščice in zanjke in sto vrst raznih pasti ter začeti rediti kože in ovce, kuretino in prašiče, kunce in krave.

Zadruga v Jugoslaviji

Velika agrarna reforma, ki so jo izvedli leta 1918, takoj po prvi svetovni vojni in po ustanovitvi nove jugoslovanske države, je ogromno znižala število veleposestev v Jugoslaviji. Leta 1931 so posestva, večja kot 20 ha, obsegala komaj 3% zemljiških posestev, vendar 22% obdelane zemlje. Večino posestev (63%) so tvorile kmetije od 2 do 20 ha, ki so obsegale 71% produktivnih področij; ostalih 34% so bile male kmetije pod 2 ha (7% produktivne zemlje).

V avgustu 1945 je novi zakon o agrarni reformi omejil obseg lastnine posameznikov na 20 ha orne zemlje, (35 ha samo v izjemnih primerih). Vse ostalo so razlastili. Razen tega so oblasti razlastile vsa posestva, katerih lastniki so bili nemškega porekla. Na nekaterih razlastenih posestvih so ustanovili poskusne države kmetije, ki naj bi bile vzor uspešne poljedelske organizacije. Razen tega so razdelili zemljo med revne kmete, predvsem med kmete iz Črne gore in južne Srbije, ki so pa morali s to zemljo vstopiti v zadruga.

To je bil prvi korak proti kolektivizaciji. V decembru 1945 je bilo v Jugoslaviji 31 takih zadrug. Naslednje leto so postavili osnovo za ustanovitev kolektivnih kmetij ali zadrug poljskih delavcev (zakon z dne 18. julija 1946). Člani so se obvezali, da bodo obdelovali zemljo najmanj tri leta. Sprejemanje novih članov v zadruga je zaviselo od večine starih članov dotične zadruga.

Te zadruga poljskih delavcev niso istovetne s starimi in tradicionalnimi kmetijskimi zadrugami, ki so obstajale že prej v Jugoslaviji in katerih delovanje je bilo omejeno na neposredno prodajanje kmetijskih pridelkov in na dobavo potrebnih dobrin posameznim članom. Novi zakon je dopuščal nadaljnji obstoj teh zadrug, vendar jim je nudil možnost, da so se spremenile v zadruga nove vrste.

Leta 1947 se je lahko reklo, da je jugoslovanska agrarna reforma končana. Leta 1949 so izdali nov zakon, ki je ustanovljal štiri vrste zadrug: prvo vrsto, pri kateri so kmetje dobili neki znesek kot najemnino za odstopljeno zemljo; drugo in tretjo vrsto, pri katerih so člani dobili določeni del pridelka za odstopljeno zemljo, in četrto vrsto, pri katerih niso kmetje dobili nikake odškodnine za odstopljeno zemljo, so pa v primeru, da so hoteli izstopiti kot člani — česar pa niso smeli storiti pred potekom treh let — dobili povrnjeno enako množino zemlje, kot so jo odstopili.

Članom zadrug vseh vrst je dovoljeno, da lahko obdelujejo kot svojo last mal-

kos zemlje, ki ne presega površino enega ha, v bližini svojega doma, tako imenovano ohišnico, dalje da lahko redijo določeno število goveje živine, drobnih domačih živali, čebele in v določenih primerih tudi manjše pašnike. Gospodarska poslopja, kmetijski stroji, vlečna in plemenska živina, krma in semenje, vse to je treba odstopiti zadrugi; odškodnina za razlastitev se plača v obrokih v desetih ali 15 letih.

Razdelitev pridelkov se, po odbitku oddaj državi, plač upravnega oseba, stroškov amortizacije, obratnega sklada, najemnine za zemljo (samo pri zadrugah zgoraj opisane vrste in druge vrste), razdeli po adekvatnih dnehe, ki jih je opravil posamezen član. Za pridelke industrijskega značaja predpisuje zakon oddajo celotnega pridelka državi ter se sme pridržati samo tista množina, ki je potrebna za seme.

Konec leta 1950 je poljedelska kolektivizacija zajela 22% vse obdelane zemlje. V Vojvodini, najbogatejši in najrodovitnejši pokrajini Jugoslavije, je kolektiviziranih 50% obdelane zemlje. Kmete so prisilili k vstopu v zadruga s tolikimi in takimi pritiski, da je moral priznati sam Tito, da je zaradi tega trpel razvoj poljedelstva in da je moral Tito kasneje naznaniti, da namerala vlada zmanjšati pritisk na svoje kmete in osredotočiti svoje delo na državnih kmetijah. V drugi polovici leta 1950 se je kolektiviziranje naravnost ustavilo. Zaradi suše in pomanjkanja hrane so ukiniteli vse obvezne oddaje pridelkov, z izjemo žitaric, maščob, volne in pridelkov, ki so potrebni za industrijo.

Dvignili so cene za pridelke, ki so jih kmetje oddajali, ki pa so bili še vedno pod cenami svobodnega trga; sodeč po velikem številu ugotovljenih iznikov pa tudi ta ukrep kmetom ni bil preveč po volji.

Kljub raznim ukrepom, s katerimi skušajo ugoditi zadrugnikom, se zdi, da jugoslovanski kmetje niso navdušeni nad kolektiviziranjem. Mnogo kmetov namerava izstopiti po preteku navedenih treh let. Vendar se zdi, da nima Tito nobenega namena ukiniti zadruga, ki jih je označil za življenjsko potrebo socialistične domovine.

Zobozdravnik

dr. STANISLAV PAVLICA

TRST via Commerciale 10/II. - Tel. 31-8-13
sprejema od 9 - 13 in od 17 - 19

ŠIRITE NAŠ LIST!

Kaj pravijo tržaški Slovenci

V zvezi z 20. marcem se je mnogo kaj napisalo o tako imenovanem tržaškem vprašanju. Zanimivo je razmišljati o tem, kaj bi utegnilo biti v ozadju. Najprej moramo ugotoviti eno reč, ki je ne more noben pameten človek tajiti, namreč dejstvo, da se tržaškim Italijanom prav dobro godi pod zavezniško upravo. Pogledjmo v katerokoli večje mesto v Italiji, povsod so razmere težje. Pa tudi če pogledamo v Nemčijo ali Francijo, težko bomo našli kje toliko blagostanja kot ga je v Trstu. Mizerija torej ni vzrok. Ali se gode Italijanom krivice na kulturnem polju? Niti zdaleč ne. Zapadna diplomacija jim je doslej dovoljevala do neke mere celo zatirati Slovence; potrdila je na tihomu prenekatere krivice, ki jo je Slovecem zadal Giolitti in za njim Mussolini. Fašizem je bil sicer premagan, toda kar je bilo Slovecem uničeno in uropano na korist Italijanov, vse to hoče sedaj vladajoča stranka s pristankom Londona in Washingtona obdržati kot nedotakljivo italijansko narodno last in pravico. Kje so naši narodni domovi? kje naši denarni zavodi? Ne le da se nam uropana last ne vrne; niti to se nam ne dovoljuje, da bi si smeli z lastnimi žulji neovirano graditi kulturo in gospodarstvo iz temeljev.

Duh sedaj vladajoče stranke je prav tako šovinističen kot je bil duh fašizma. Pri nas je fašizem pomenil boj proti Slovanom do uničenja. Ta duh nestrpnosti in sovraštva je še vedno živ in ga vodilni krogi na vse načine podžigajo. Žalostni so le, da zavezniška vojaška uprava z ozirom na demokratična načela, ki jih v svetu razglašata London in Washington, ne more dovoliti Italijanom vsakega nasilja nad Slovenci. To se je pokazalo posebno očitno ob dogodkih 20. marca.

Glavno gonilo tega trenutnega krika o Trstu je seveda vprašanje volitev. V Italiji bodo v nedolgem času državnozbornske volitve; nevarnost komunizma je velika; De Gasperi torej potrebuje močnih adutov; zato gode ves nacionalistični orkester »fortissimo« po vsej Italiji. Rimska vlada meri na dve muhi: preprečiti ustanovitev STO-ja in ojačati svojo popularnost. Da Trsta ne bo dobila, to itak dobro ve, a te skrivnosti ne razglašajo. — Volitve bodo pa tudi v cona A, za sedaj občinske. Tržaški organizatorji izgredov in manifestacij so imeli pred očmi tale namen: Treba je volilce prestrašiti, češ Trst bo itak prišel pod Italijo, torej nima pomena glasovati za stranke, ki branijo neodvisnost, posebno pa bi bilo nevarno glasovati za slovensko stranko, ker potem, ko bo Trst zopet italijanski, se bodo vsi Slovenci bridko kesali, da so se kakorkoli izpostavljali za svojo narodnost...

Vse je torej v bistvu le volilni manevar; tudi londonska konferenca...

Tržaški Slovenci pa bomo pri volitvah neustrašeno glasovali za neodvisnost Trsta in spoštovanje mirovne pogodbe.

Konec katoliških komunistov v Italiji

Pet italijanskih komunističnih intelektualcev, ki so bili ustanovitelji tako imenovane »katoliške komunistične stranke« v Italiji, se je zdaj odpovedalo komunizmu in spet zaprosilo za sprejem v Cerkev.

Objavili so izjavo, v kateri pravijo, da so se prepričali o resničnosti tistega, kar trdi Cerkev, da namreč veren katoličan ne more biti član komunistične stranke, ali jo podpirati.

Izjava je bila objavljena dne 1. aprila letos v vatikanskem glasilu »Osservatore Romano«. V njej potrjujejo, da so pretrgali svoje zvezi s komunizmom že v začetku lanskega leta, a papeževa božična poslanica in njegov govor dne 10. februarja letos, v katerem je opomnil katoličane k moralnemu prerodenju, sta jih pripravila do tega, da so javno naznanili svoj odstop od komunizma.

Njihov prelom s komunizmom bo

Odmevi tržaškega vprašanja

Londonska konferenca

Tudi današnji politični pregled smo prisiljeni posvetiti političnim vprašanjem, ki se tičejo naše domačije. Saj vemo, da se vsi ljudje najbolj zanimajo za svoje lastne zadeve in za svojo lastno kožo, čeprav so mnogi današnji politični problemi važnejši od tržaškega. Nihče ne more oporekati trditvi predsednika jugoslovanske vlade Tita, ki jo je izrazil 31. marca v svojem govoru pred jugoslovansko skupščino: »Trst sam na sebi ni nikak važen politični problem, Trst je za marsikoga le ugoden povod, ki v sebi skriva povsem nekaj drugega, kar nas danes skrbi in kar lahko povzroči, da postane vprašanje Trsta bolj kočljivo, ne po naši krivdi, marveč po krivdi tristranske izjave in zaradi italijanskih političnih voditeljev. Ti hočejo izkoristiti težkoče, v katerih se naša država trenutno nahaja zaradi sovražnega zadržanja sovjetske republike in njenih satelitov. Takole mislijo: Jugoslavija je danes v škripih, zato izsilimo iz nje vse, kar je mogoče. Je sramota, da Zpad ne vidi te stvari.« To izjavo je iztisnil iz Titovih ust vplivni angleški list »Economist«, ki je priporočal vodilnim zapadnim državam, da podprejo italijanske zahteve, sklicujoč se pri tem na atlantski pakt. »Namesto, da bi se sramovali (namreč zapadniki) zaradi svoje tristranske izjave z dne 20. marca 1948, zvonijo z vsemi zvonovi, da ima Italija vso pravico, da se omenjena izjava izvrši. Nas v prvi vrsti vznemirja danes okolnost, da odkrivajo vodilni vladni krogi v Italiji vedno bolj očitno svoje stremeljenje, da hočejo izrabiti atlantski pakt za svoje imperialistične cilje. Ti cilji so pa v prvi vrsti usmerjeni proti naši zemlji.« Ni dvoma, da je Tito kot današnji odgovorni predstavnik Jugoslavije s to izjavo problem Trsta zadel v živo. Še bolj prepričevalno za odgovorno vodilno mednarodno politično javnost je bilo nadaljnje Titovo razčlenjevanje politične stvarnosti. »Če bi šlo samo za Trst? Ali ne slišite, je dodal Tito, o čem vse govorijo, ne samo na ulicah, marveč v vsem svojem tisku: Trst, Istra, Pulj, Zader, Dalmacija in celo Črna gora? Mogoče smatrajo Črno goro za doto svoje bivše kraljice. Zgoraj omenjeni »Economist« je med drugim tudi poudaril, da »ni mogoče dopustiti, da bi današnje stanje na STO-ju še dalje trajalo, jaz sem mnenja, da današnje stanje na tem ozemlju ne more trajati. Toda zakaj ga hočejo spreminiti v našo škodo, zakaj zahtevate, da moramo vedno mi plačevati račune?« Za tem je Tito govoril o nasilni raznarodovalni politiki fašizma napram jugoslovanski narodni manjšini v Italiji in surovem napadu na Jugoslavijo v drugi svetovni vojni, v kateri so fašisti zagrešili

proti njej »tiste zločine, ki jih pozna ves svet. Če so jih Italijani pozabili, se jih mi vedno spominjamo.« je dejal Tito.

Mir z Italijo

Jugoslavija je podpisala mirovno pogodbo z Italijo, ker drugače nismo mogli storiti, je nadalje poudaril Tito. Rusi nas niso hoteli podpreti v naših zahtevah in zapadnjaki niso dovolj objektivno upoštevali žrtve Jugoslavije med drugo svetovno vojno. Naj se zapadniki ne čudijo, če izgubljajo s svojo politikom podpiranja italijanskih zahtev simpatijo našega ljudstva. Jaz ne bi hotel, da bi mi dali dosti razmaha svoji nezadovoljnosti, ali povedati jim moremo tole: ne nadaljujte na tak način, če hočete računati na nas kot na faktor miru, na faktor, ki more mnogo doprinesti k obrambi proti vsakemu napadu. Lahko trdimo, da bo Jugoslavija v slučaju agresije doprinesla toliko, kot lahko zapadniki pričakujejo, da bi mogli doprinesti kdo drugi. Zgodovinsko izkustvo uči, da Jugoslavija ni nikdar izdala svojih zaveznikov.

Končna beseda Italiji

Za tem je Tito ponovno razpravljal o razmerju do Italije in o tržaškem problemu ter izjavil: »Hoteli smo se sporazumeti na kak način z Italijani, pa nismo uspeli, ker so Italijani zavrnili vse naše predloge; Italija pa je izvedla splošno ofenzivo proti nam in pridobila podporo zaveznikov. Danes lahko rečem, da bi zapadniki zagrešili še večjo napako, kot so jo napravili s svojo tristransko izjavo, če bi pristali na vhod italijanske vojske v cono A. Kaj se lahko dogodi jutri, če bi se sami znašli iz oči v oči z italijansko imperialistično in iredentistično vojsko? To bi bil pravi pekel. Naj dobro premislijo, kaj bodo storili.

Tudi danes izjavljam italijanski vladi in De Gasperiju: ali hočete, da smo prijatelji? Jaz izjavljam v imenu vsega jugoslovanskega ljudstva: Mi hočemo biti prijatelji, ker je to v interesu obeh držav.« Za tem je Tito obnovil svoj februarški predlog za sporazum med Italijo in Jugoslavijo glede Trsta (ves STO naj bo samostojna država, na čelu katere naj bo izmenoma jugoslovanski in italijanski guverner ali pa nevtralni guverner z dvema viceguvernerjema, ki imata pravico veta). Temu predlogu je še dodal, da se lahko po 10 letih samostojnosti STO-ja izvrši plebiscit. Samo taka rešitev tega vprašanja je mogoča, samo taka rešitev zamore preprečiti nesrečo med nami in Italijo. Ni mogoče niti govoriti o kaki delitvi cone A in B, ni mogoče govoriti o kaki okupaciji cone A po Italiji. Jugoslavija tudi ne more sprejeti rešitve, ki bi ne upoštevala naše narodne manjšine. Ta ne sme biti žrtev fašistov ali kominformistov. Italijanska vlada mora zajamčiti njeno zaščito in to vprašanje mora biti točno določeno med nama dvema, med Jugoslavijo in Italijo.« Tako je končal Tito svoj govor.

De Gasperi odgovarja Titu

Dne 1. aprila je rimski senat razpravljal o proračunu zunanega ministrstva za l. 1952-1953. Še pred razpravo se je dvignil De Gasperi ter govoril v prvi vrsti o tržaškem problemu. »Vlada se zaveda, da je prav problem Trsta in STO tisti, ki napolnjuje s skrbjo narodno zavest. V tem trenutku so pa v teku mednarodni razgovori, ki naj skupno prerešeta to vprašanje, zato je razumljivo, da mi ta okolnost narekuje določene obzire. Moram pa pripomniti, da je to vprašanje stopilo v novo razdobje za časa libonske konference, ker so se države atlantskega pakta in v prvi vrsti Amerika, Francija in Anglija prepričale, da se morajo vsa upanja na sporazumno rešitev med Italijo in

Jugoslavijo dokončno razbiti, če se te države same ne postavijo za to rešitev v duhu svojih predhodnih izjav in v interesu atlantskega pakta,« tako je govoril De Gasperi.

»Mislim, da je bil Eden tisti, ki je prvi sprožil izmeno idej o tem problemu med prizadetimi državami in da je bil plod novega duha, da so se določile volitve za Trst na osnovi italijanskega volilnega sistema. Toda predno je izmena idej dozorela za dokončne sklepe, so se dogodili tržaški incidenti, ki so potisnili v ospredje upravno ureditev v cona A. Londonska konferenca, ki smo jo zahtevali, ni nadomestek za diplomatska pogajanja, ki se tičejo problema STO, temveč se tiče le dogovora glede cone A, ki naj zagotovi ožje sodelovanje med zavezniški in Italijo in med zavezniško upravo ter med krajevnimi upravnimi faktorji.

Polemika s Titom

»Ni bil pa toliko moder in vzdržljiv maršal Tito« je med drugim dejal De Gasperi, »če naj upoštevamo njegov večerajšnji govor, ki zanika celo našo pravico do Trsta in ki označuje naše zahteve z izražanjem, ki bi bilo komaj opravičljivo takoj po vojni. Vse nasilno mišljenje, vsa strast, ki smo jo čuli za časa mirovne konference iz ust jugoslovanske delegacije, je zopet zažuborela v tem govoru. Toliko let je torej zaman odšlo v večnost?

Maršal je omenil tudi pogajanja v zadevi STO-ja. Resničnih pogajanj ni bilo, ker napravljeni poizkusi niso dali osnove za resnična pogajanja: predlogi, ki jih je stavila Jugoslavija, niso bili sprejemljivi, ne zaradi tega, ker bi jim Italijani zoperstavljali svoje imperialistične težnje, pač pa zaradi tega, ker niso nudili jamstva za narodno eksistenco Italijanov na STO-ju: tudi niso nudili nobene možnosti mirnega sodelovanja med Italijani in Slovani. Za tem je De Gasperi izjavil, da se ne more strinjati z zadnjimi predlogi Jugoslavije o ohranitvi STO-ja, ki naj bi imel skupno ali izmenjujočo se upravo, ker taka uprava ne nudi možnosti sodelovanja in miru, posebno še, če prevladuje čustvovanje in pojmovanje, ki je dobilo svoj izraz v omenjenem govoru, s katerim se ni hotel dalje baviti, da bi ne zastupil polemike na nepopravljiv način. Pač pa je De Gasperi priporočal Italijanom, da ga čitajo, posebno oni, ki so docela hoteli razveljaviti tristransko izjavo. Še bolj toplo je pozval zapadnike, proti katerim je usmerjen grozilni in polemični Titov govor, da ta govor čitajo.

Končno pa je De Gasperi svoj odgovor Titu takole zaključil: »Danes se hočem za svoj račun omejiti le na odgovor na zaključno vprašanje, ki ga je Tito stavil vladi in meni osebno. »Ali hočete — tako pravi Tito — da je jugoslovanski narod vaš prijatelj, ali hočete, da smo neprijatelji? Ali hočete mir okrepiti ali ne?« Odgovarjam: »Mi hočemo mir, iščemo prijateljstvo, toda prijateljstvo s častjo in mir s pravico. In na srđit govor Tita odgovarjam z mirom onega, ki ima prav: »Maršal, iščiva oba pomirjenje. Ničesar ne zahtevamo od vas, kar bi vas poniževalo, ničesar, kar vam pritiče, ničesar, kar bi moglo škodovati sodelovanju med obema narodoma, ki jima je določeno, da živita na ozkem prostoru eden ob drugem.«

Dva dni nato je De Gasperi ponovno govoril v senatu o Trstu, a to pot je obračunal bolj s svojimi komunisti, kar ne spada v današnji politični pregled.

Enoten nastop vseh Slovencev

Govoril je Tito, govoril je De Gasperi. Ves pretekli teden so ljudske množice protestirale v Jugoslaviji proti zahtevam Italije. V raznih mestih so bila mnogoštevilna zborovanja. Posebno ogorčeno je to pot nastopila Ljubljana na velikem trgu pred postajo. Na njem se je zbralo

do 80.000 ljudi. Vemo, da znajo totalitarni režimi zbrati velike množice na svoj poseben način. Toda, kdor pozna dušo Jugoslovancev, ta ve, da so bila ta zborovanja ljudskih množic v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in drugod, odkritosrčen in spontan izliv duše vseh jugoslovanskih narodov in izraz njihove velike narodne zavesti. To vedo danes prav dobro odgovorni krogi Italije in tudi inozemska diplomatska zastopstva. V tem problemu vlada med vsemi Jugoslavani enodušje in popolno duhovno edinstvo.

Med tem so spregovorili tudi tržaški Slovenci, ki se jih zadnji politični dogodki najbolj tičejo. Kakor v Jugoslaviji, je tudi med njimi zavladalo popolno soglasje in enodušje v tem vsem skupnem vprašanju ohranitve STO. Skupna narodna korist je premostila vse ideološke razlike raznih slovenskih strank; zato so vse štiri slovenske stranke, Krščanska socialna zveza, Demokratska zveza, Skupina neodvisnih Slovencev in Osvobodilna fronta, skupno poslale dobro premišljene spomenice Achesonu in Edenu; Osvobodilna fronta je poslala daljšo spomenico glavnemu tajništvu zveze narodov; generalu Wintonu je poslal klub Jadran svojo spomenico. Za velikonočni ponedeljek so sklicale vse štiri stranke skupno protestno zborovanje v Bazovici.

V Londonu

Takoj, ko je došel iz Beograda v London jugoslovanski veleposlanik dr. Brilej, je imel daljši razgovor z angleškim zunanjim ministrom Edenom. Med tem je vplivni ameriški list »Christian Science Monitor« priobčil dve daljši razpravi o tržaškem problemu. Razprava, ki mu je bila poslana iz Washingtona, pripisuje vplivnim ameriškim krogom tole prepričanje: Italijani pozabljajo na dve važni dejstvi, ko zavzemajo stališče do tristranske izjave: 1. Ne gre pri tej izjavi za obljubo Francije, Amerike in Anglije, da bo Italija dobila celotno ozemlje STO-ja, temveč le za predlog, ki se bo predložil Rusiji. 2.) Tristranska izjava je bila dana na predvečer državnozbornskih volitev v Italiji, ko so se komunisti pripravljali, da prevzamejo državno oblast v Italiji; izjava pa je prav gotovo pripomogla, da so bili komunisti pri volitvah poraženi. Dozoreva čas, ko bo moral Washington bolj energično nastopiti v Beogradu in Rimu, da se v tem vprašanju sporazumeta.

Zunanji angleški minister Eden pa je 2. aprila podal gotovo tudi pod vplivom Titovega govora, razgovorov z dr. Brilejem in daljšega razgovora, ki ga je imel v Beogradu angleški veleposlanik s pomočnikom zunanjega ministra Matesom, v angleški zbornici naslednjo važno izjavo o Trstu: »Angleška vlada misli, da je najboljši način za rešitev vprašanja STO neposredno pogajanje med Italijo in Jugoslavijo. Konferenca, ki se začne jutri v Londonu, se tiče le sprememb upravnega značaja v cona A; jugoslovanska vlada bo sproti obveščena o poteku konference.« Angleška vlada je s tem priznala, da interesirajo razgovori londonske konference, čeprav so omejeni le na upravne probleme cone A, tudi Jugoslavijo, ki upravlja cono B.

Dan po Edenovi izjavi se je začela londonska konferenca. Do sedaj sta bili dve seji. Soditi smemo, da je vino te konference že docela zvodenelo. Ze marsikoga bolj glava zaradi nje in ga bo še bolj. Zato ni čudno, da je zavezniška uprava STO-ja izrazila svoje prepričanje, da ta konferenca je bila in je nepotrebna. Mi smo pa mnenja, da je dobro, da je do nje prišlo, da tudi vsi odgovorni krogi spoznajo, da je bila nepotrebna in da je celoten problem STO-ja mnogo bolj zapleten, kot se navadnim nacionalistom in šovinistom to zdi.

V Ameriki padajo cene prehrani

Ker so v ZDA zaloge za vojno rezervo prehrane polne in vlada ne kopiči nadaljnjih zalog, je na trgu velika ponudba prehranbenih predmetov, ki tičijo s cenami navzdol. Danes so v ZDA približno take cene, kot so bile novembra 1950 in so padle v zadnjih tednih več kot za 10%.

NE ZLORABLJAJTE PODPISOV!

»Primorski dnevnik« je spet začel prinašati izjave s podpisi duhovnikov iz cone B in Istre, s katerimi ti potrjujejo, da tamkaj ni nikarkrnega preganjanja vere in oviranja dušnopastirskega poslanstva od strani ljudskih oblasti. Da so vse take vesti lažne in izmišljene in da služijo le za dosego slabo prikritih političnih ciljev, je jasno.

Izjava, katero prinaša nedeljski »Prim. dnevnik« na prvi strani, se zaključuje: »Ko izražamo svojo zaskrbljenost ljudskih oblasti, prosimo njene predstavnike, da nadaljujejo borbo za dosego vseh ciljev ljudske oblasti in jim želimo pri tem odgovornemu delu veliko uspehov z zatrdilom, da smo pripravljene sodelovati z ljudsko oblastjo za boljšo bodočnost našega ljudstva.«

Sledijo podpisi devetih duhovnikov iz cone B, prvi med njimi don Giorgio Bruni, dekan v Kopru.

Kakšno veljavo imajo slične izjave, podpisane ali nepodpisane, dane od raznih oseb v deželah s komunističnim režimom, ve danes na Zapadu že vsak človek. Zato se nihče ne čudi, da so tako izjave dali tudi duhovniki iz cone B in vsakdo tudi ve, kako so komunisti do nje prišli in kakšno vrednost ima. Takim komedijam s

podpisi smo pač vajeni. Ne vemo zato, iz kakšnih razlogov so titovcem še potrebne. Potem ko so v Kopru l. 1947 napadli msgr. Santina, tam pobili koprškega dekana Brunija, 1948 kamnjali bivšega dolinskega župnega upravitelja; 1950 izgnali iz Ospa č. g. Franca Zlobca, prepovedali vstop v cono B domačinu č. g. Jakominu, odslovili č. g. Kosmača, zaslili na OZNI in UDBI ponovno in ponovno že vse tamkajšnje duhovnike, nekatere tudi že kaznovali z globo, itd., po vseh takih in podobnih primerih, ki so se od leta 1945 dogodili v coni B, kdo bo še tako naiven, da bo veroval izjavam, čeprav podpisanim, da vlada v coni B verska svoboda, kot razumemo to mi, ki ne živimo pod komunističnimi režimi? Bo tam »verska svoboda«, kot jo razumejo vsi komunisti, toda mi pravimo taki svobodni, preganjanje vere in cerkve. Zato je vse obsodbe vredno dejstvo, da ljudske oblasti zlorablajo podpise duhovnikov za take izjave, ki jim tako nihče ne veruje več. Z dejanja naj dokažejo, da je v coni B svoboda vere, kot razumemo to besedo na Zapadu, in nihče več ne bo trdil, da ljudska oblast v coni B preganja vero, tudi msgr. Santin ne, in mi še najmanj. *Toda pokažejo naj z dejstvi in ne z besedami ter podpisi.*

Iz življenja Cerkve

Zoper kršenje človeških pravic

Ameriška vlada pripravlja dokazilno gradivo z vsemi pravnimi učinki o sistematičnem kršenju človeških pravic in osnovnih svobod, ki ga vrši na Madžarskem sedanji komunistični režim. Prvi zvezek listin z dokazilnim materialom bo v kratkem razdeljen zastopnikom Združenih narodov. Pred štirinajstimi dnevi je bil predložen Združenim narodom poseben zvezek z dokazilnim gradivom o kršitvah, ki jih je zakrivila romunski komunistični režim. Ta dokazila so zbrala Združene države Severne Amerike na podlagi resolucije, ki je bila sprejeta v preteklem novembru na generalnem zasedanju Združenih narodov, na podlagi katere naj vsaka država članica predloži dokaze, ki jih ima v svoji posesti, o kršitvi človeških pravic v Madžarski, Romuniji in Bolgariji, ter o kršitvi mirovnih pogojev po teh državah.

Vedno hušje

Po prejetih vesteh so komunistične vlade v baltskih državah pričele z novim napadom na vero. Poslej morajo imeti vsi verniki, ki obiskujejo cerkve, posebno dovoljenje, izdano od oblasti, da smejo prisostvovati bogoslužju. Po poročilu, ki ga prinaša letonski časopis »Latvsk«, ki se tiska v New-Yorku, izdajajo te dovolilnice posebni uradi, ki za odobritev pobirajo posebno pristojbino okrog dva dolarja. Ta pristojbina sama vernikov ne bi ovirala pri vlaganju prošnje za dovolilnico. Bolj jih zadržuje od vlaganja prošnje strah, da si ne bi s tem odprli pot na prisilno delo v Sibirijo.

Vrnili se je

Frane Necak, bivši češkoslovaški konzul v Jeruzalemu, je prosil predstavnika Svete Stolice v Jeruzalemu, da izposluje od pristojnih oblasti, da se prekliče izobčenje, ki je bilo nad njim svoj čas izrečeno. Čeho-

slovaški režim mu je svoj čas dal na izbiro, ali da izgubi položaj generalnega konzula ali da vstopi v komunistično stranko in prevzame vse posledice te odločitve. Takrat si je Necak izbral drugo pot. Sedaj je prelomil s komunisti in je eden redkih katoliških kolaboracionistov s komunizmom, ki se javno vrača h katoliški Cerkvi.

Hrvati na evharistični kongres

Ivan Šarić, sarajevski nadškof, ki živi v izgnanstvu, je prijavil svojo udeležbo na barcelonskem mednarodnem kongresu, kjer bo vodil predstavništvo Hrvatov v inozemstvu.

Katoličani za nove hiše

V vsej Franciji je strahotno pomanjkanje stanovanj. Katoličani dajo vse mogoče pobude, da bi se vsaj malo odpomoglo temu zlu. Poročajo, da so se združili v St. Paul de Leon v Bretagni mnogi obrtniki, delavci in intelektualci, da si skupno zgrade nove hišice. Delajo ob prostem času, zlasti ob sobotah in s cerkvenim dovoljenjem tudi ob nedeljah. Zanje se daruje na stavbišnih posebna sveta maša.

Vedno znova

Po prejetih podatkih je bilo izgnanih ali prisiljenih zapustiti Kitajsko od l. 1948 dalje 3.700 katoliških misijonarjev. Računajo, da je trenutno na Kitajskem še 1650 tujih katoliških misijonarjev in 2.500 kitajskih duhovnikov. 75 tujih duhovnikov je na Kitajskem sedaj v zaporih ali v hišnem zaporu. Noben domač ali tuj duhovnik ne uživa na Kitajskem sedaj popolne svobode gibanja. Pred ljudskim sodiščem je bil na Kitajskem sedaj masovni proces, kot poroča agencija INS, na katerem je bil med drugim obtožen od komunistov tudi škof John O'Seha, po rodu Amerikaneec, da je z nečloveškim ravnanjem povzročil smrt 54.000 sirot. Pred istim sodiščem se je morala zagovarjati tudi neka sestra, katero so obdolžili, da je zapravila sanitetni material.

Njena pot

Vrata velike bolnice so se počasi zaprla in Jelki je bilo, kot da se je znova prebudila v življenje. Občutek neizmerne sreče jo je vso prevzel.

Domov! Po treh dolgih letih!

Tiše bolniške sobe so se odmaknile nekam daleč in ona je kot mala, neznačajna točka utonila v vrvežu velikega mesta. Še nikoli se ji ni prikazalo življenje tako lepo in vabljivo kot to sončno, pomladno jutro. Bolj kot kdaj koli je bila pripravljena reči slehernemu človeku brat, sestra; zdelo se ji je, kot da je šele sedaj po teh trpljenjavi polnih letih postala vredna življenja.

»Skoda, pa tako ljubka je!«

Prvi hip se ji je zdelo, kot da bi ne bile nje namenjene te besede. Potem pa je nenadoma zazvela pred njo vso trpka resničnost. Nekaj neskončno grenkega jo je obšlo. Res, saj ni več kakor drugi ljudje, pohabljen je, zagnanost, za celo življenje.

Nič več je ni veselilo sprehanje po velikem mestu. Krenila je proti kolodvoru, kupila listek in se skrila v skrajni kot še praznega voza.

V prihodnji generaciji ne bo več govora o »črnem problemu«

Šestdesetletni jezuitski pater John La Farge je v New Yorku dobro znan kot publicist in bojevnik za rasno enakost v imenu krščanskega edinstva. Skozi 25 let vodi brez prestanka svoj boj v stolpcih katoliškega tednika »Amerika«, poleg tega je tudi ustanovitelj »Katoliškega medrasnega sveta« v New Yorku, ki je služil kot vzorec za podobne organizacije po vseh Združenih državah.

Današnje rasno vprašanje v Združenih državah pa ni več vprašanje odnosov med kolonizatorji in Indijanci, temveč vprašanje položaja črncev v primeri s položajem belcev, in pater La Farge deluje na tem področju. V intervjuju z urednikom »New York Timesa« je na podlagi svojih dolgoletnih izkušenj izjavil:

»Rasne pregrade bodo v Ameriki še v tej generaciji izginile, zrušenje teh pregrad je neizogibno, pa naj bo to komu prav ali ne.«

Emancipacija črncev pa ni samo posledica pobude apostolata belcev, kot bi to lahko mislili, ampak tudi posledica napredka črncev samih, katerih državljanska in politična zavest v sedanji socialni atmosferi vedno bolj dozoreva.

DROBNE NOVICE

GORIŠKI NADSKOF je v soboto 29. marca imel ordinacije v goriškem malem semenišču. Posvetil je enega diakona in enega subdiakona ter podelil več nižjih redov.

ČUDEŽNO SO SE RESILI potniki in osebe velikega prevoznega letala »Constellation« holandske družbe v Bangkok. Ko je letalo pristajalo na tamkajšnjem letališču, je v njegovi notranjosti pričelo goreti in istočasno se je zlomila vetrnica. Pilot je kljub temu pristal na zemlji, toda letalo je zajel ogenj le nekaj trenutkov potem ko so iz njega stopili potniki in osebe. V letalu je ostal le en otrok, katerega pa so tudi rešili iz ognjenih plamenov.

KARDINALSKI ZBOR šteje trenutno samo 48 članov, ker je zadnji teden umrl bolonjski nadškof kardinal Nasalli Rocca. Tudi neapeljski nadškof kardinal Aselesi bolha na sru in se boje za njegovo življenje.

ATENTAT NA NEMŠKEGA ministrskega predsednika Adenauerja so poskušali napraviti s tem, da so na njegov naslov poslali po pošti paket z bombo. Toda pošiljaka se je zdela sumljiva, zato so paket prej pregledali na policijski stražnici. Med pregledom se je peklenjski stroj razpočil in ubil enega tehnika ter ranil dva časnikarja. Sedaj iščejo krivce.

ORGLJE ZA FATIMSKO BAZILIKO so zgradili v Padovi. To hodo po vsej verjetnosti največje orgle na svetu. Imajo deset tisoč piščalk, katerih najmanjše so le nekaj milimetrov dolge, največje pa merijo enajst metrov in tehtajo 6 q in pol. Poleg tega imajo orgle 122 pravih registrov in 180 mehaničnih ter pet manualov. V baziliki jih bodo postavili en del na kor ob vhodu v cerkev, drugi del pa za oltarjem.

39 MRTVIH je bilo pri neki eksploziji v predoru, ki ga kopljejo blizu Caserte. Nesreča se je zgodila, ker je eksplodiral dinamit, ki so ga branili za razbijanje skal. Ta je potem ob eksploziji zasul veliko število delavcev, med njimi je bilo 39 mrtvih. Vzroka, zaradi katerega je prišlo do eksplozije dinamita, niso še ugotovili. Verjetno je bila premajhna pazljivost.

njim snegom. Jelka je zastrmela vanje in naprej sanjerala. Zopet ji je tihla blaženost napolnila srce.

»Da, mnogo so mi vzeli, najdražjega pa mi le niso... Vračam se čista in poštena, kot sem odšla. Nepristopna je ostala moja duša za vse posvetno, kot tisti brezmadežni vrhovi visoko pod oblaki... Le on jih bo dosegel, on, moj najdražji, le njemu bom ponudila opojno čašo svoje mladosti.«

Mrak je že bil, ko je dospela na malo gorsko postajo. Izstopila je. Skoro razočarana je bila, da je nihče ni pričakoval. »Pa saj jim sploh pisala nisem, presenetiti jih hočem,« se je nasmehnila in stopila proti trgu. Popolnoma je pozabila na vse neprijetnosti potovanja, njeno blede obličje je zažarelo, srečen smehljaj se ji je razlil čez ustnice.

»Pozdravljen, domači kraj, pozdravljeni vsi, po katerih sem cela tri leta zaman hrepenela.«

»Jelka, skoro bi te več ne poznal. Skoda za tako lepo dekle. Ah, ta vojna, ta vojna...«

Trgovce Primož jo je sočutno gledal. Jelki je zamrl smehljaj na usta, vsaka beseda je bila nož, ki ji je prebodel srce.

GOSPODARSTVO

Bramor — podjedci

Kdo ga ne pozna, posebno pa lastniki zelenjavnih vrtičev v mestih? Pa tudi povsod drugod, po celi deželi je razširjen.

Prezimuje globoko v zemlji, a nekateri so že prilježni prezimovališč in že delajo škodo, posebno na vrtnih gredah. Zdolbe rove, ki vodijo do korenin vrtnine, pa tudi drevese. Korenine obrizne, pa tudi pregrize, in večkrat sajenice kar ovenejo; če take potem potegneš iz zemlje, ugotoviš, da so korenine pregrizane. Nepridiprav pa napravi rove tudi h gomoljem krompirja in jih izdolbe. Skoda je lahko prav znatna.

Kako se množi?

V prvi polovici maja slišimo večkrat v večernih, bolj poredkoma v jutranjih urah, izpod zemlje neke glasove, ki so zelo podobni onim od kuhinjskih ščurkov. Dotični glasovi so s nabitveno petje samec. Samica si potem izdolbe v zemlji jamico, ki jo lepo pripravi za gnezdo. V to znesne kakih par sto jajčec, ki so nekaj debelejša od prosa in ki so zelenkaste barve ter zelo trda. Po kakšnih 20 dneh se izvalijo bramorčki, ki so staršem zelo podobni, le da so zelo blede barve in da nimajo kril. Požrešni pa so hudo in starši kar ne morejo nasiti svoje nepridiprave zalege. Zato pa je takrat — junija in julija meseca — borba proti bramorju najbolj uspešna, ker odnašajo starši svojim otrokom v gnezdo tudi zastrupljeno vabo.

Bramorčki rastejo in se do jeseni trikrat prelevijo, potem pa se zarijejo v zemljo, da tam prezimijo: najraje in če le mogoče pod kakšnim gnjem, da jim je tam bolj toplo.

Kako jih uničujemo?

Bramorje uničuje krt, miš špičmoh in kakšna redka vrana. Če pa ne bi posegel človek vmes, se bi bramorji zelo razmnožili.

Uničujemo jih pa na dva načina, in sicer

a) z razkuženjem zemlje. Zemljo razkužimo z »geogammom«, katere raztrosimo po 3/4 do 1 kg na vsakih 100 m² zemljišča in potem zravnamo z grabljami. S tem pa uničimo sploh vse živali, ki se nahajajo v zemlji: škodljive in koristne, saj je znano, da se nahajajo v zemlji tudi koristne živali, ki so pravi človekovi zavezniki; sem spadajo predvsem gliste-deževniki.

b) Navadno uničujemo bramorje z zastrupljeno vabo. Kot vabo vzamemo zdrobljeno koruzo ali pa zdrobljen riž, katerega nekoliko ovlažimo in potem potrosimo s primernim strupom. Teh je več, a najbolj učinkovit je tako imenovani »vražji prah« (polvere del diavolo). Za pripravo 2 kg zastrupljene vabe, kolikor zadostuje za uničenje bramorjev na 1000 m² površine, vzamemo 1/3 kg zdrobljene koruze ali riža, ovlažimo 1/4 litra vode in primešamo 100 gramov vražjega prahu. Tako pripravljeno vabo denemo v male kupčke koncev bramorjevih rovov, najbolje po večer, to pa maja meseca, ko se parijo, ali pa junija in julija meseca, ko se je zalega že izvalila.

V trgovini pa se dobi tudi že pripravljena vaba, katero je potrebno samo razdeliti na konce bramorjevih rovov.

Do 15. aprila

mora biti uničena koruzna slama, koelji koruznih storžev-klasov kakor tudi slama

sirka (metljaka in metličarja — skalohornarja). Kdor tega ne bo storil in ga kontrola zaloti, bo moral plačati obštetno kazen, vsi zgoraj navedeni predmeti pa bodo sezgani na njegove stroške. Za kontrolo bodo poskrbela Opazovališča za boleznin rastlinah (oservatori fitopatologiji) in Kmetijska nadzorništa.

O tem smo že pisali. Opozarjamo še enkrat kmetovalce, da se edino na ta način lahko obvarjejo koruznega črva, ki je samo na Goriškem in v sosedni Furlaniji zmanjšal lansko leto pridelek koruze za precej stotin milijonov lir.

Črv namreč prezimuje v steblih in koteljih. Če te uničimo, uničimo istočasno tudi zalego: iz bube se ne bo mogel razviti metulj, ki bi zalegal jajčeka, iz katerih se potem razvije črv.

Vino pretoči v drugo!

Kljub temu, da imamo še sorazmerno hladne dni, moramo vino obvarovati pred pomladansko vročino, ki bo gotovo nastopila v kratkem. Vročina ne sme najti vina na drozjih: drozje bi lahko začelo gniti, vino bi se zmotilo in dobilo neprijeten okus, lahko bi se celo spremenilo v zavrelico, za katero ne poznamo zdravila; zavrelica ni dobra niti za kisarne!

Zato pa vino pretoči, in to čimprej. Vsaj v tednu po Veliki noči.

Če je vino čisto in zdravo, potem ga lahko pretočiš s pumpo.

Če pa je vino še količkaj sladko ali če ima kakšen neprijeten duh, posebno po žveplu, potem ga pretoči na zraku: teče naj v podloženo posodo in od tam ga z brenčami preliče v pripravljen sod.

Če pa se vino kaj vleče, potem obesi na pipo snopič rog od trte, skozi katere naj vino pada v podstavljen posodo, da se tako dobro prežreči: V posodi raztopi na vsak hl vlečljivega vina po 2 kocki »senosinec«, potem pa zlij v sod. Takoj dodaj takemu vinu še po 5 do 10 gramov tanina (česlovine) in drugi dan čisti tako vino z želatino. Te vzameš po 10 gramov na hl in jo močiš skozi 24 ur v navadni vodi. Po 24 urah vodo odlij, nabreklo želatino deni v primeren lonec, dolij vina in grej pri ognju, dokler se želatina ne raztopi. Tedaj odmakni lonec, zlij raztopino v brenčo in polagoma dolivaj drugega vina — med neprestanim mešanjem — dokler ne dobiš polne brenče. Na to zlij vse skupaj v sod in v sodu dobro premešaj. Čez 10 dni vino pretoči in mora biti čisto in zdravo.

Limoni — zdravilo za slinavko.

Neki trgovec iz Hamburga je opazil v Srednji Ameriki, da ne oboli na slinavki goved, ki je uživala tam rastoče divje limone. To je povedal v neki družbi v Nemčiji, kjer je letos hudo razsajala slinavka in parkljevka ter povzročila nad 100 milijonov mark (15 milijard lir) škode. Tako so potem začeli oboležim živalim dajati dnevno po eden do dva limona in nemški časopisi pravijo, da se je to izkazalo kot zelo učinkujoče zdravilno sredstvo. Pravijo tudi, da niso obolele živali, katerim so dajali limone. Torej so limoni vplivali tudi preprečevalno.

Če bo treba, bodo to poskusili tudi naši živalorejci.

Sedel je pri oknu in jemal iz steklene posode še mokre fotografije.

»Očka!« Razočaranje in bol sta se mešala s tiho, iskreno prošnjo. Oče se je ozrl. Ljubka kot sama pomlad je stala Jelka pred njim. Smehljala se je, v očeh pa je bilo nekaj neskončno otožnega.

»Jelka, otrok moj, da si le doma!«

Jokala je v njegovem objemu, on pa jo je ljubeče božal.

Ne jokaj. Vem, da ti je hudo, a Bogu moraš biti hvaležna, da te je vseeno pustil pri življenju. Tudi ti boš našla v življenju svoj cilj in smoter in boš srečnejša kot marsikatero dekle...«

»Hvala, očka, da me vsaj ti razumeš... Kaj pa Stefan, očka, ali je doma?« je tiho čez čas vprašala.

»Hm, menda je doma, že dolgo ga nisem videl. Pa kaj bi hodil k meni stareu, če pa tebe ni bilo!« je skušal smeje se popraviti, ko je videl njeno prepadeni obraz. Jelka je čudno vzmirljena legla k počitku. Vse, kar je danes bolestejnega doživela, ji je stopilo še enkrat pred oči. Zle slutnje so jo obšle.

»Pa ne, Stefan se ni izpremenil; vesel bo mojega povratka in me bo z vso lju-

„DAGLI ALL'UNTORE!“

(Beseda časopisu »Giornale di Trieste«)

Uredniki tržaškega dnevnika »Giornale di Trieste« prav gotovo vedo, odkod smo vzeli naslovne besede tega članka. Naj vza- mejo torej v roke Manzonijeve Zaročnice in naj preberejo še enkrat strani, na katerih se opisuje znamenita kuga v Milanu ter ljudski strah pred razširjevalci kužnih bacilov. Videli bodo, kako silno točno je veliki Manzoni orisal tam psihologijo mase, ki trepete pred neko nejasno nevarnostjo in čaka samo, da neko zakriči: »Glejte strah; pobijte ga!« ali kot je dejal Manzoni: »Dagli all'untore!«

Tržaško in deloma tudi italijansko ljudstvo živi zaradi Trsta v podobni psihozi. Treba je, da samo nekdo spada tudi za Jugoslavijo. Med take novice spada tudi zdajnja ureditev podeželskih občin, ki je stopila ta mesec v veljavo. Namen nove ureditve je, združiti številne manjše občine, oziroma ljudske odbore v večje, da se s tem zmanjšajo upravni stroški in se poveča centralizacija. Torej namen, ki ga je imel Mussolini, ko je svoj čas izvedel slično reformo. Po novem zakonu so za vso Goriško upeljali le 16 občin, in sicer: Nova Gorica, Šempas, Col. Dornberg, Dobrovo, Kojsko, Črni vrh, Sempeter, ki bo obsegal še dosedanjih občin Renče in Miren, Kostanjevica na Krasu, ki bo zajela ves

nale di Trieste, ki je v nemajhni meri pomagal pripraviti omenjeno psihozo, pripravljaja sedaj še drugi del tragedije ter kaže na neke krivice, da bi masa nekega dne planila po njih. Nedeljski članek omenjenega lista pod naslovom »Jugoslavi in Italia« se zdi, da ima predvsem ta namen: pokazati masi bodoče žrtve takega nenadnega izbruha dobro pripravljene »ljudskega srda«, še prej pa izročiti prve žrtve titovega komunizma šikanam italijanskih političnih oblasti. Torej: »Dagli all'untore!« Hinavsko sicer trdi članek: »Non vogliamo persecuzioni«, toda vse pisanje izven v eno samo hujskanje oblasti, naj nastopijo in kot represalijo zaradi Trsta in cone B začnejo preganjati slovenske in sploh jugoslovanske begunce v Italijo. V Gorici so s tem že začeli, list pa želi, naj bi tako postopali tudi drugod. Takšne so torej želje lista »Giornale di Trieste« in njegovih urednikov. Vprašamo jih, ali s takim pisanjem res menijo, da služijo domovini in demokrščanski stranki?

Razširjenje občin onkraj meje

V Jugoslaviji delajo neprestano nove poskuse, kako bi uredili državno upravo, gospodarstvo itd. Iščejo novih potov, ker se preizkušenih demokratičnih nočejo držati, sovjetskih pa tudi ne. Zato so prisiljeni iskati novih možnosti, ki pa velikokrat zopet niso nove za ta svet, temveč le za Jugoslavijo. Med take novice spada tudi zdajnja ureditev podeželskih občin, ki je stopila ta mesec v veljavo. Namen nove ureditve je, združiti številne manjše občine, oziroma ljudske odbore v večje, da se s tem zmanjšajo upravni stroški in se poveča centralizacija. Torej namen, ki ga je imel Mussolini, ko je svoj čas izvedel slično reformo. Po novem zakonu so za vso Goriško upeljali le 16 občin, in sicer: Nova Gorica, Šempas, Col. Dornberg, Dobrovo, Kojsko, Črni vrh, Sempeter, ki bo obsegal še dosedanjih občin Renče in Miren, Kostanjevica na Krasu, ki bo zajela ves

spodnji Kras, vključno Opatje selo. Občini v Kanalu se priključijo še občine Deskle, Ročinj in Kal nad Kanalom. Pod Grgar pridejo še občine Banjšice in Trnovo. K Cepovanu so priključene še občine Lokve, črniška občina s sedežem v Selu bo obsegala še občino Kamnje. Ajdovščini so priključili tudi Dol Otlico, Sv. Križ in Dobravlje, k Vipavi Sent Vid in k Rihembergu Gabrje.

S povečanjem občin meni država, da bo prilhanila na upravnih stroških; morda bo v tem kaj resnice. Toda koliko časa bodo zamudili in koliko stroškov bodo imeli ljudje, ki bodo morali za vsak nič tako daleč na občino, niso pomislili. Narodna skupnost kot taka bo od tako velikih in obširnih občin imela le gospodarsko izgubo, kot se je izkazalo že pod Mussolinijev-vo Italijo.

ZANIMIVOSTI

Begunci — posledica vojn in revolucij

Po najnovejši statistiki je bilo nad 68 milijonov ljudi doslej izgnanih z njihovih domacij in prisiljenih emigrirati v masah, in sicer v treh velikih fazah za emigriranje, ki so se v Evropi vršile od 1912 do danes. Ta številka predstavlja 12,2% od 545 milijonov Evropejcev.

V prvem razdobju t. j. od l. 1912 do l. 1939 je emigriralo 14.150.000 Evropejcev; vzrok njihovega bega je bila balkanska vojna, ruska revolucija, pregon velikih ruskih mas v Sibirijo.

V drugem razdobju od l. 1939 do l. 1945 je zaradi druge svetovne vojne pobegnilo 26.650.000 oseb.

V tretjem razdobju so se pojavili begunci 27.350.000 po številu, to so nemški begunci iz Vzhodne Nemčije, baltski begunci, ukrajinski in poljski begunci, slovaški in madžarski, ki so si jih prizadete vlade med seboj zamenjale ter Arabci v Palestini kot žrtve arabsko-izraelske vojne.

Krmsko korenje in pesa

Si ju li posejal? Za korenje je skoraj nekoliko pozno, a pesa še vedno lahko seješ. Cetudi je nisi vsejal doma v vrtu, od koder bi jo presadil na njivo, ni potrebno ostati brez te koristne krme. Saj jo lahko

vseješ tudi kar na stalno mesto, kjer jo potem samo razredčiš.

Ti veš, kako tekne tebi in tvojim otrokom v zimskem času jabolko, pomaranča ali kakšna zelenjad. Nekam boljše se počutiš. Enako je z živaljo. Ne smeš je obroditi, da bo pozimi otepala samo suho seno ali celo slamo. Dodatek otrobi izravna sicer vrednost krme, a ne nadomesti krmske pese ali korenja. Ta vplivata na žival poživljajo, osvežujoče; živalim se lepše svetijo oči, dlaka je bolj nežna, na splošno so živali bolj žive; vse to pa je znamenje zdravja. Pa ne samo to. Krave ti bodo dale več mleka. Ne smeš misliti, da je navadna voda istovredna s sokom krmske pese ali korenja, ker potem bi bila navadna voda tudi istovredna s sokom jabolka, pomaranča. Nor je, kdor tako trdi.

Smatraj tudi žival za svojega prijatelja in skrbi tako zanjo. Imel boš z njo več veselja, pa tudi več dohodka. Zato pa sadi krmsko peso!

Piščancem posnetega mleka

tako pravi perutninarska praksa. V mnogih državah se perutninarji že dolgo držijo tega načela, v zadnjem času pa so napravili tozadevne poskuse tudi v Italiji, predvsem v Turinu. Ugotovili so, da so pi-

ščanci do četrtega meseca starosti pridobili mnogo več na teži, če so bili krmljeni z navadnimi mokami premešanimi s posnetim mlekom kot pa če so dobivali isto krmo, a brez mleka in z dodatkom mesnih mok.

Kmet nima nikdar preveč mleka; saj mnogo ga doma porabi za lastno prehrano, odviske lahko proda, lahko pa jih tudi posname in maslo proda, posneto mleko pa pokrmi piščancem in mladim pujskom. Zato pa bodi skrb slehernega kmetovalca, da si oskrbi dobro mlečno živino.

Kokošjereja na Japonskem

Japonski zgodovinarji trdijo, da je japonska kokošjereja stara nd 3.000 let. Pred zadnjo vojno je Japonska izvažala jajca in perutnino, med vojno pa je primanjkovala krma in zato se je perutninarstvo sploh zelo skrčilo. Danes se hitro obnavlja, in sicer na popolnoma znanstveni podlagi, s selekcijo ali odbiranjem najbolj dobičkanosnih živali. Predvsem hočejo rediti samo prvovrstne jajčarice.

Po podatkih za leto 1950 je bilo na Japonskem 3,75 milj. kokošjerejev, od katerih je redilo 74% do 10 kokoši, 24% od 10 do 50, ostali več kot 50. V celoti so gojili 17 milj. kokoši in vsaka je znesla v srednjem 105 jajce na leto.

Prevladujoča pasma je danes livornška bela, uvožena iz ZDA pod imenom »Leghorne«, ki sama predstavlja nad 2/3 vseh japonskih kokoši. Na drugem mestu je neka domača japonska pasma (Nagoja), z manjšim odstotkom pa so zastopane skoraj vse ostale znane pasme.

Organiziranih je zelo mnogo tekmovanj za najboljše jajčarice. V tem oziru se je najbolj izkazala ravno Leghorn, kateri sledi pasma Rhode Island Red. Leta 1950 je 276 kokoši zneslo 300 jajc v 365 dneh, 3 kokoši Leghorn pa so znesle v celem letu vsaka po 365 jajc, ali vski dan po eno jajce.

Proizvodnja volne

znaša v Italiji nekaj nad 8 milijonov kg letno, to pa že oprane volne. Umazane se nastriže približno dvakrat toliko. Največ se je dobi v rimski provinci, najmanj pa v gorški, kjer se je nastriže umazane nekaj več kot 1.600 kg (v rimski več kot 1000 krat toliko). V videmski provinci je nastrižejo okoli 65.000 kg.

Zanimiv film

»Sedaj je duhovnik« je naziv barvanemu filmu, ki so ga izdelali patri Svetega Duha. Film prikazuje mladega človeka, ki ga je Bog poklical v duhovniški stan. Do potankosti slika življenje v bogoslovju in podelitev svetih redov. Isti patri so izdelali še en film in sicer iz svojega misijona, ki ga imajo v Afriki.

VEČ MRTVIH KOT ŽIVIH je bilo leta 1951 v devetih velikih ital. mestih, med temi tudi v Trstu. Največ rojstev je bilo v Neaplju, kjer se je rodilo 13 tisoč več nego umrlo. Rim je v tem oziru na drugem mestu z 12 tisoči. Sploh je bilo lani največ rojstev v južni Italiji in najmanj v severni.

PLAVAJOCI SAMOSTAN mislijo zgraditi ob obalah Francije na Atlantskem oceanu. Ladja, na kateri bi bil ta samostan, bi bila vsako leto devet mesecev na morju. V tem času bi menihi delili življenj z ribiči in istočasno vršili med njimi dušno-pastirsko službo. Ostale tri mesece v letu bi bila ladja v pristanišču, da se popravijo morebitne okvare in da se nudi možnost redovnikom, da se posvetijo duhovnemu življenju.

operaciji, vse je molče pretrpela. Po zadnji operaciji je bilo, ko se je g. primarij ljubeče sklonil do nje in ji rekel:

»Jelka, življenje smo ti rešili in tudi vse poskusili, da bi ne ostala pohabljenca, a ni se nam posrečilo. Le pogum, prebolela boš tudi to, mladost vse premore.«

»Da, takrat je čakala samo še smrt, klicala je noč in dan, a smrt se ji je vedno bolj odmikala. Upanje, ki nikoli ne umre, je znova zaživelo v njenem srcu. Mladost je premagala vse, da, mladost in ljubezen.

A sedaj? Komu naj podari svojo mladost, komu vse te prekipevaljoče sile ljubezni? Ali naj jo vrže v svet, da se bodo stepli kot lačni psi?

»Moj Bog, moj Bog!« — je v smrtnih mukah ječljala. Ni videla sonca, ne pomladi, v strašno črno noč se je pogrezala njena duša.

*

»Charitas Cristia« Obstala je pred visokimi obokanimi vrati in prebrala napis na njih. Trudno se je nasmehnila, kot bi srečala starega znanca. Skozi temo in vihar jo je srce varno vodilo do mirnega zavetja. Ah, da, saj tu je bil nekoč njen drugi dom. Tu je med sirotami, sama sirota brez mame, preživela vsa otroška in zgodnja

Z GORIŠKEGA

Kraški večer v Gorici

PRIHODNJO SREDO 16. APRILA BOMO IMELI PRILIKO, DA POZDRAVIMO V SVOJI SREDI NA POSEBNEM PROSVETNEM VEČERU NAŠE KRAŠEVCE, KI BODO NASTOPILI Z IZBRANIM SPOREDOM, NA KATEREM BO ZA VSAKOGAR NEKAJ. SODELOVALI BODO ZBORI IZ JAMELJ IN DOBERDOBA. ZAČETEK TOČNO OB 8.30 ZVEČER V MARIJINEM DOMU NA PLACUTI. VSTOP Z VABILI, KI JIH LAHKO DVIGNETE PRI OBEH ZBORIH ALI PRI MOJSTRU KOSIČU V RASTELU.

Družinski davek

V GORICI bodo zopet pregledali tabele za družinski davek in njega višino ponovno določili. To je potrebno, ker se mora tudi Gorica prilagoditi novim ministrskim odredbam, ki določajo, da se mora družinski davek odmerjati tako, da bodo oni, ki več zaslužijo, tudi več plačali.

Odobritve pokrajinskega upravnega sveta

Na svoji seji dne 2. aprila je pokrajinski upravni svet sprejel razne predloge, med katerimi zanimajo naše občine predvsem naslednji: Povišanje pokojnin pokrajinskim upokojencem; prispevek 50 tisoč lir kmetijskemu nadzorstvu za poskuse v obrambi zoper točo. Dalje so odobrili za Doberdob užitino na uporabo električnega toka ter izplačanje predjemov za električno razsvetlavo v Jamljah in pri Markotinih. Za števerjansko občino so odobrili posebno naklado za najbolj razširjenje krajevne pridelke. Za občino Sovodnje so potrdili proračun za leto 1952.

Težave goriškega gospodarstva

Gorica si gospodarsko kar ne more od pomoči. Ne samo trgovine, tudi veliki industrijski obrati čutijo velike težave. Tako je sedaj prišla v krizo goriška livarna SAFOG, ki zaposluje kakih 600 delavcev. Ker ni dela, so znižali delovni urnik od 48 na 24 ur v nekaterih oddelkih, v drugih od 48 do 40. Intervencija delavskih zastopnikov v Rimu ni rodila zaželenega uspeha. — Tudi v predilnicah v Podgorici se čuti pomanjkanje dela, čeprav trenutno niso skrčili delovnega urnika. Delavstvo je tamkaj nezadovoljno, ker so delovni pogoji težki, plače pa nizke.

Gorica

Tridnevica v Gorici, ki jo je imel msgr. dr. Močnik, je priklicala precej ljudi v cerkev sv. Ignacija, vendar še daleč ne vseh onih, ki bi lahko prišli in katerim je bila namenjena. Skupno sv. obhajilo mož in fantov na oljčno nedeljo v cerkvi sv. Ivana je bilo nekaj prav lepega. Kljub temu ne moremo biti zadovoljni, zakaj preveliko takih goriških slovenskih mož in fantov ni prišlo, ki smo jih pričakovali. Može in fantje, ali je že tako zelo opešala vaša vera? Kimovčev pasijon, ki so ga med mašo peli, je v vseh obudil pravo razpoloženje velikega tedna. Zato želimo, da bi se ta navada ohranila iz leta v leto kakor že pur let do sedaj.

Dobro pa je uspeła tridnevica in priprava na velikonočno spoved srednješolskih dijakov in dijakinj, ki so v soboto napolnili cerkev sv. Ivana.

Štandrež

V Štandrežu so izvršili cepljenje goveje živine proti slinavki. Cepiti so dali z malimi izjemami vsi gospodarji. Če se ne pojavijo novi primeri obolenja, bodo smeli

dekliska leta. Pozvonila je na vratih. Sestra Matilda ji je odprla... Isti nagubani obraz, iste oči, dobre in mile.

»Jelka, kako sem srečna, da te zopet vidim. Takoj pokličem sestro ravnateljico. Ah, kako bo iznenadena! Z drsajočimi koraki je odhitela po dolgem hodniku.

Iz vrta sem je prihajalo veselo šebetanje otrok, vmes glasni klici redovnic. Jelka jih je le mimogrede slišala, vse njene misli so bile drugje.

Vrata so se počasi odprla.

»A, sestra Terezija!« Kot bi bila njena mama, se ji je vrgla v objem in izbruhnila v krčevite ihtenje. Sestra Terezija je pustila, da se je izjokala, nato je Jelka sama začela pripovedovati. Ko je končala, ji je sestra Terezija ljubeče dvignila glavo in ji pogledala v oči.

»Jelka, in zato si obupala nad življenjem? Bojiš se, da bi svoje ljubezni ne imela komu dati? Pridi, otroci bodo veseli, da te spet vidijo. Vidiš, prav te dni iščem nove učiteljice za svoje najmlajše. A iščem predvsem nekoga, ki bi jim dal ljubezni, te bolj pogrešajo kot pa kruha.« Tako ji je govorila sestra Terezija, ko sta po tihih samostanskih hodnikih stopali proti vrtu.

Štandrežci z živino na polje prihodnji tedne, vendar pa samo v območju svoje vasi. Necepljena živina pa ne sme iz hlevov, dokler ne bo izginila slinavka iz Štandreža.

Sovodnje

Ob veliki udeležbi smo dne 3. aprila spremili k zadnjemu počitku 73 letno gospo Marijo Rojec, vdovo po Francu Rojec, ki je bil na željo občinskih mož imenovan od prefektore za sovodnjanskega župana po prvi svetovni vojni.

Pokojna gospa Rojec je bila tudi svakinja pok. gospoda Rojca, tolminskega dekana ter bivšega okrajnega sodnika v Sezani dr. Josipa Rojca.

V svojem življenju je bila blaga pokojnica vzor krščanske potrpežljivosti in vsako njeno delo je bilo združeno z Bogom.

Zato naj ji On, ki vodi vse naše delovne in nehanje podeli večno plačilo v nebesih.

Ostalim v družini naše globoko sožalje!

OPOZORILO

Dospela je 2. in 3. štev. »Duhovno življenje«. Naročniki so naproseni, da jo dvignejo na upravi »Kat. glasna«, Riva Piazzutta 18.

Pavla in Franjo ROJEC

se iskreno zahvalujeta vsem, ki so se v tako obilnem številu udeležili pogreba njune drage

MAME

Sovodnje ob Soči, 3. aprila 1952.

Darovi za sklad L. Kemperla

Delavec iz Gorice 200 lir.

Srčna hvala!

Za SLOVENSKO SIROTIŠČE

N.N. 680; namesto cvetja na grob Marije Rejec 1500 lir.

Vsem dobrotnikom in prijateljem srčna hvala in zagotovilo molitve in hvaležnosti!

Odgovorni urednik: Stanko Stanič

Tiska tiskarna Budin v Gorici

PRISPEVAJTE za L. Kemperlov sklad!

Sestra Terezija je plosnila z rokami:

»Otroci, Jelka je tu!«

Na mah je utihnilo šebetanje, prekinili so igranje in se spustili v dir proti sestri Tereziji in Jelki.

»Jelka — ... Mama!« so jo pozdravljali starejši otroci, ki so že pred tremi leti bili v sirotišču. Stegovali so proti njej od igranja zamazane ročice in so bili vsi srečni, da jih je Jelkina roka pobožala.

Drugi otroci, ki je niso še poznali, so stali v ozadju in si niso upali blizu. Jelka se jim je približala in zdajci zapazila med njimi malega triletnega dečka, ki je stegoval proti njej obe roki. Z grozo je zapazila, da sta mu obe roki v zapestju okrnjeni. Kot bi se pred njo odgrnila težka zavesa, je na mah spoznala vso ničnost svojih solz; postalo jo je sram pred tem nedolžnim bitjem, ki so mu bila že detinska leta zaznamovana s trpljenjem, zapечатena za vedno.

Sklonila se je k malemu in ga vzela v naročje. Nato ga je dvignila visoko v zrak soncu in vetru v poljub in se kot sveto daritev svoje mladosti, ki je našla svoje odrešenje v otrokovem smehljaju.

Zora

S T R Ž A Š K E G A

Slovenska krščanska socialna zveza v Trstu

VOŠČI ČLANOM, SOMISLJENIKOM IN PRIJATELJEM *BLAGO-SLOVLJENO VELIKO NOČ.*

Tabor Slovencev v Bazovici

Peveci!

Na velikonočni ponedeljek 14. aprila bo ob 15. uri v Bazovici na mestu mučeniške smrti padlih junakov

PRVI TABOR ZA OBRAMBO SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

katerega privedijo vse politične skupine tržaskih Slovencev.

Naj ne bo pevca in pevke, ki se ne bi udeležil tega tabora in sodeloval pri nastopu združenih pevskih zborov.

Peveci, udeležite se pevskih vaj, ki so napovedane po sedežih prosvetnih društev!

Zbori bodo izvajali sledeče pesmi:

1. A. Hajdrih - Morje Adrijansko,
2. H. Volarič - Eno devo le bom ljubil in
3. F. Venturini - Bazoviška.

Peveci, zavedajte se, da bomo z našo pesmijo povzdignili ta mogočen slovenski tabor in mu dali slavnosten značaj.

Nasvidenje v Bazovici!

Slov. hrv. prosvetna zveza (ul. Roma 15)
Slovenska prosveta
Slovenska prosvetna Matica

Rop v cerkvi na Škofijah

V torek 2. aprila so neznani roparji udrli v cerkveno zakristijo na Škofijah ter odnesli iz omare nekaj denarja, žepno uro in še druge stvari — vse last župnika č.

Spoštujmo in ljubimo materinsko govornico

Nekateri so nasproti materinski govornici brezbrizni, za materinsko besedo ne občutijo nobene ljubezni. Njihovo načelo (princip) je: »Deutsch oder slowenisch — ganz gleich!« (nemško ali slovensko — vse enako). Nемец ne bo nikdar rekel, da mu je nemško ali slovensko — vse eno, vse enako. Vsak Nемец ljubi in spoštuje svoj narod in svojo materinsko govornico. Tudi nemški redovnik, ki se je odpovedal svetu, družini, premoženju — se ni odpovedal svojemu narodu. On ljubi svoj nemški narod bolj kot vsak drug narod. In svojo nemško govornico bolj nego vsako drugo govornico.

Meseca novembra 1. 1913 je imel zdravnik dr. Aigner po rodu Bavarac, v Celovcu in v Beljaku protilurska zborovanja. Nasproti so mu stopili trije bogoslovni profesorji iz Celovca. Med temi tudi jezuit dr. Michael Gatterer. In ta učeni profesor in redovnik je izjavil med svojim govorom v Beljaku 11. novembra 1913.: »Auch ich bin ein Deutscher und liebe meine Nation (tudi jaz sem Nемец in ljubim svoj narod).«

Za Slovence pa naj bi bilo: »deutsch oder slowenisch — ganz gleich (nemško ali slovensko — vse enako)? —

Nekateri pa gredo celo tako daleč, da prezirajo in zaničujejo svojo slovensko materinsko govornico in svoj slovenski narod.

O njih moramo reči, da ne vejo, kaj delajo. Mar naša materinska govornica ni lepa?

Na Golovici pod Svinjo planino je mnogo let pastiral Švicar g. Mynder. Mnogo zaslug si je pridobil za Golovico in ga je občina pri njegovem odhodu izvolila za častnega občana. On pozna germanske, romanske in slovanske jezike (vsaj slovensko). Govori nemško in francosko, laško in angleško. In kaj ta gospod pravi o slovensčini? On pravi, da je slovensčina (pa bodisi pismena slovensčina ali pa slovenska narečja) zelo lep jezik. To pravi Švicar, ki se razume na to, kateri jezik je lep in kateri ne. On pravi, da je slovensčina tako mehka, tako sladka, tako zvočna, tako bogata na samoglasnikih (»so süß, so weich, so vokalreich, so klangvoll«). To so dobesedno njegovi izrazi.

In mi naj bi bili do tega lepega

g. Frana Šibenika.

V ponedeljek 7. aprila so zopet neznani zlikovci — verjetno isti — udrli s ponarejenimi ključi v cerkev čez dan. To pot so pa, z razliko od 2. aprila, cerkev onečastili s tem, da so zlili konjak in likerje v blagoslovljeno vodo kropilnika, zdrobili v prah dve sveči pri glavnem oltarju in še druge v eni izmed spovednic, v kateri so pustili tudi pod blazino tri steklenice konjaka, od katerih je bila ena do polovice polna. Ena steklenica je nosila etiketo tovarne likerjev v Kopru. Poleg tega je bila cerkev — zlasti ob kropilniku — precej opljuvana in po njej so bili raztrošeni tudi cigaretni ogorki. Zanimivo je, da se cerkev nahaja prav v bližini barak, kjer je nastavljena C. P.

V obeh primerih gre prav gotovo za provokatorsko dejanje, ki je pa vse obsodbe vredno. Upamo, da bo policija neznane zlikovce prišla in jih z vso strogostjo tudi kaznovala.

Prehod iz cone B

Od nedelje jutraj dalje je izhod iz cone B prepovedan vsem mladeničem in mladenkam do 18 leta starosti. Vzrok temu ukrepu je popolnoma neznan. Vemo le, da ga izvajajo jugoslovanski obmejni stražniki s strogostjo, ki je samo njim lastna.

Ne ve se do kdaj bo ta najnovejši ukrep veljal. Vemo samo to, da je na ta način prizadetih veliko mladih ljudi, ki bi morali — po nujnih opravilih — v cono A.

jezika, ki ga nam je Bog dal, brezbrizni; mi naj bi ta lep jezik celo prezirali in zaničevali? Ali se ne pravi to prezirati in zaničevati darove božje? Ali nima prav Slomšek, ki takega človeka primerja zmednemu pijaneu, ki zlato in biser v blato potepta?

Lepota naše materinske je že en razlog, da ji ohranimo zvestobo in da jo spoštujemo in ljubimo. Imamo pa še druge razloge in to so etični ali nraštveni razlogi.

Profesor Spirago govori v svojem Ljudskem katekizmu, da je naša etična (nraštvena) dolžnost, da ljubimo svoj narod in svojo materinsko govornico. Etika (nraštvenost), to je zaveza vere. Spirago pravi, da stori etično napako, kdor je nasproti svojemu narodu in svoji materinski govornici brezbrizen, ali kdor celo zataji svojo pripadnost k svojemu narodu.

In podobno je rekel genialni dr.

Janez Ev. Krek, ko je 1. 1908 govoril na slavnosti akademiji slovenskih bogoslovcev v Celovcu. Rekel je:

»Jezik (materinski), pravijo, je samo občevalno sredstvo. In vendar vedo, da je zvezan z mojim sreem, zvezan z vsakim dihajem mojim, z najlepšimi spomini mojega življenja. V tem jeziku sem prvič pozdravil svojo mater, zvezan je s trenutki veselimi in žalostnimi mojega življenja. Ni mrtvo sredstvo kot denar v kupčiji. — Svojemu narodu smo dolžni kot svojim staršem: ljubezen in hvaležnost, spoštovanje in pomoč. — Kakor je moja dolžnost spoljevat zapoved: Ne ubijaj! Spoštuj očeta in mater! — ravno tako je moja dolžnost, da ljubim svoj narod. To je etično.«

Tako dr. Ev. Krek. Besede, vredne, da bi se jih na pamet naučil vsak pripadnik našega naroda!

Kaj pa sledi iz tega?

Najprej sledi iz tega, da se naše mile materinske ne smemo sramovati. Božji dar je in božjih darov se ne smemo sramovati. Še manj smemo ta božji dar prezirati ali zaničevati.

Nadalje: dolžni smo našo materinsko ohraniti in gojiti. Nekateri so za to čisto mrzli in brezbrizni, da bi gojili našo drago materinsko govornico. To ni prav. Naj se vsako potrudijo — če se v šoli ni tega naučil — da bo znal slovensko brati. Kako žalostno je, če je toliko mladih ljudi, ki so hodili po osem let v šolo, pa pravijo: »Ne znam slovensko brati!« Tako jih je ogoljufala šola, da jih še slovensko brati ni učila.

Nadalje je etična ali nraštvena dolžnost staršev, da naučijo otroke slovensko. Res je rekel Hitler, oz. njegov režim: »Sprich deutsch mit den Kindern — Govori z otroki nemško!« A, hvala Bogu, Hitlerjev režim je izginil. Starši, naučite otroke slovensko! To je vaša etična dolžnost!

Gojimo našo materinsko! Ne sramujmo se je! Naročajmo in berimo slovenske knjige. Vse to smo dolžni naši dragi materinsčini.

Ohranimo stare šege in navade! In k tem spada tudi, da ohranimo svojo staro, lepo slovensko materinsko govornico!

»Naš tednik - Kronika«

Slovensko Alojzijevišče

Vodstvo vošči vsem družinam gojencev in vsem dobrotnikom zavoda blagoslovljene velikonočne praznike, polne notranjega veselja in srečne zadovoljnosti. Obenem pa zopet prosi prijatelje našega zavoda, da bi se pogosto spominjali naših dijakov in jih z darovi podpirali.

Za vzdrževanje revnih dijakov so prispevali:

Akademski klub »Gorica« 2000; gđc. Ir. 1000; N.N. iz Gorice 5000; N.N. 500 lir.

Iskrena hvala! Bog povrni!

MAGAZZINI TRST - Corso 1
DEL CORSO Telef. 29.043

DEŽNI PLAŠČI - velika izbira vsakovrstnih izgotovljenih jopičev, hlač, po najugodnejših cenah.

Vesele in srečne velikonočne praznike osem svojim članom vošči
Odbor Kmečke Delavske Zveze
o Števerjanu.

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE
ITD. - PO NAROČILU IZVRŠI
VSAKO DELO. - POROŠTVO ZA
DOBER NAKUP. - TOVARNIŠKE
CENE. - DELO SOLIDNO. - DO-
MAČA TVRDKA.

Tovarna pohištva
Tel. 32

PRINČIČ

KRMIN
Cormons prov. Gorica

Velika izbirtka vseh vrst kuhalnikov in štedilnikov na plin, tekoči plin, elektriko, les in premog, najboljših znamk - Električne hladilnice in hladilnice na led - Najlepši darilni predmeti, servisi iz porcelana, umetniške keramike, stekla in kristala.

KERŽE Prvovrstni posrebrjeni pribor in z nerjavečega jekla - Vse za gostilne, bare, dom in kuhinjo.

PLAČILNE OLAJŠAVE

TRST - TRG SV. IVANA 1 (Piazza S. Giovanni) - TEL. 50-19

VOŠČI VSEM SVOJIM CENJENIM ODJAMALCEM VESELO VELIKO NOČ!

BUFFET PRI JOŠKOTU

TRST
Via Ghega
štev. 3

vošči vsem svojim gostom, prijateljem in znancem, vesele velikonočne praznike pri dobri kapljici pristnega istrskega in briškega vina.

ANTON TERPIN MANUFAKTURNA TRGOVINA
Via Rastello 3 - Gorica

Vesele in srečne velikonočne praznike želi vsem svojim cenjenim odjemalcem in se še v nadalje priporoča.

POZORI!

PODJETNIKI, TRGOVCI,
INDUSTRIJALCI,
IN ZASEBNIKI,

**AGENCIJA
CELERITAS**

TRST - ULICA TORREBIANCA ŠT. 29 - TELEFON 64-78

Vam prihrani

na času in denarju in vam preskrbi trgovske, uradne in kazenske informacije, vsakovrstne potne liste, kakor tudi potne liste za brezdomce, potrdila o bivanju, pojasnila in navsote o prijavi na podlagi zakona Vanoni, ter izpolnjevanje tozadevnih obrazcev, vsakovrstne prošnje kakor tudi prevode v tuje jezike, v najkrajšem času.

Trgovina čevljev „Alpina“

v Gorici - Corso Verdi 34

si dovoljuje opozoriti svoje cenj. odjemalce na nove dohode krasnih pomladanskih čevljev, ki so izstavljeni v njenih izložbah na Korzu.

POZORI!

Spomnite se na svoje v Jugoslaviji in jim za veliko noč pošljite velikonočno darilo po tvrdki

CITRUS
IMPORT-EXPORT

Lastnik Aleksander Goljevšček
TRST, UL. TORREBIANCA 27 - TEL. 2-44-67

Pošiljamo vse vrste živeža, limone, pomaranče in razno drugo blago.

TISKARNA BUDIN

GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

vošči svojim cenj. klijentom in prijateljem vesele velikonočne praznike

Vesele in srečne velikonočne praznike osem svojim odjemalcem želi, ter se v nadalje priporoča

TERPIN FRANC TRGOVINA JESTVIN
ŠTEVERJAN

Vesele in srečne velikonočne praznike želi vsem svojim cenjenim obiskovalcem ter se priporoča v nadalje, znana

»Gostilna Korsič«
V ŠTEVERJANU